

Funded by
the European Union

SMERNICE ZA RODNO ODGOVORNO ODOBRVANJE ZAHTEVA ZA NABAVLJANJE VATRENOG ORUŽJA

GENDER AND SALW CONTROL: KNOW HOW SERIES

1 Ključna rodna pitanja

2 Razmatranje zahteva
iz rodne perspektive

3 Donošenje utemeljene
i rodno odgovorne odluke

4 Kontinuirana kontrola

Centar za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (SEESAC) osnovan je na zajedničku inicijativu Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (United Nations Development Programme - UNDP) i Saveta za regionalnu saradnju (Regional Cooperation Council RCC) s ciljem jačanja nacionalnih i regionalnih kapaciteta za kontrolu i smanjenje širenja i zloupotrebe malokalibarskog i lakog naoružanja, doprinoseći tako povećanoj stabilnosti, bezbednosti i razvoju u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi.

Ova publikacija sačinjena je u okviru regionalnog projekta „*Podrška jačanju borbe protiv nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem na Zapadnom Balkanu (IPA/2021/425-067)*“, koji finansira Evropska komisija, Generalni direktorat za susedstvo i pregovore o proširenju, kroz Instrument za pretpristupnu pomoć.

Za dodatne informacije kontaktirajte:

Šeficu SEESAC kancelarije

Bulevar Zorana Đinđića 64, 11000 Beograd, Srbija

Tel: +381 11 415 5300

www.seesac.org

Napomena: Stavovi izraženi u ovom dokumentu ne odražavaju nužno stavove Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, Regionalnog saveta za saradnju ili Evropske unije. Nazivi i odrednice koji se u ovoj publikaciji koriste, kao i prezentacija materijala ne podrazumevaju izjašnjavanje Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, Regionalnog saveta za saradnju ili Evropske unije u pogledu: 1) pravnog statusa bilo koje zemlje, teritorije ili oblasti, niti njihovih vlasti ili oružanih grupa; 2) određivanja njihovih granica ili međa.

Urednici: Kosana Beker, glavna ekspertkinja i Dragan Božanić, SEESAC saradnik za rodna pitanja i istraživanje

Lektura i korektura: Irena Žnidaršić-Trbojević

Dizajn i prelom: Ivan Čulafić

Štampa: Bigraf Plus, Beograd

Tiraž: 50 kopija

Mesto i godina izdavanja: Beograd, 2024

ISBN-978-86-7728-371-1

@ SEESAC 2024. Sva prava zadržana.

SMERNICE
ZA RODNO
ODGOVORNO
ODOBRVANJE
ZAHTEVA ZA
NABAVLJANJE
VATRENOG ORUŽJA

Izrazi zahvalnosti

Želeli bismo da izrazimo zahvalnost brojnim profesionalcima/kama koji su doprineli izradi Smernica:

Stručnjakinjama: Kosani Beker (Femplatz, glavna stručnjakinja), Jasminki Friscikj (Udruženje za emancipaciju, solidarnost i ravnopravnost žena), Maji Branković Đundić (UNDP Srbija), Eloni Dini (UNDP Albanija) i Viktoriji Ružičić-Tokić (konsultantkinja).

Članovima/cama Radne grupe i predstavnicima/cama Ministarstava unutrašnjih poslova i Policije: Snežani Vujović, Božidaru Bulatoviću, Ranki Jovanović, Burimu Kadriu, Labinotu Sadiku, Saliju Berishi, Almenidi Bajrami, Slavku Tunjiću, Nermini Jež, Dragani Majstorović, Nikolini Savanović, Gordanu Zovku, Ivi Kuzevskej, Svetlani Belsoskej, Tanji Vasilevskej, Mikiju Ilijevskom, Linditi Lushaku, Majlindi Vathi, Elsi Zylyftari i Arturu Papi.

Predstavnicima/ama ministarstava unutrašnjih poslova i policije, koji su učestvovali u diskusijama u okviru fokus grupa: Elsi Zylyftari, Agronu Podu Gegiju, Fatmi Kalemi, Reshatu Kalaciju, Kastriotu Gjongecoju, Julianu Canu, Silviji Binaj, Tajaru Hysenaju, Adevi Kondi, Dhurati Mehmeti, Eleni Hasanago, Erbi Leka, Eriseldi Dollani, Linditi Lushaku, Oldianu Liciju, Valboni Rrapaj, Miroslavu Kosiću, Hrvoju Pašaliću, Jasmini Čunjalo, Antoniji Kovačević, Amiru Kuku, Kristijanu Kraljeviću, Kalili Hrgić, Krešimiru Kosiću, Muameru Bajroviću, Edinu Musiću, Sameli Ribo, Zvonimiru Brniću, Agronu Maliqiju, Bajramu Ademiju, Loriti Bejtullahu-Preteni, Ramadanu Ahmetiju, Samij Hasanaju, Seferu Muhadimu, Blerimu N. Krasniqiju, Milazimu Govoriju, Behxhetu Krasniqiju, Esatu Maliqiju, Mukadesi Gogolli-Maloku, Shemsi Jonuzaj, Xhemili Behluli, Mirjani Cvetkovskoj, Emiliji Damčevskoj, Deanu Stamatovskom, Nermini Izairi, Tatjani Gjurovskej, Demiraliji Fejzu, Biljani Jakimovskoj, Stefanu Mihajloviću, Violeti Trpčevskoj, Aleksandri Deckovskoj, Zulfiju Abduliju, Burimu Ademiju, Nenadu Dejanoskom, Selmanu Selmanovskom, Nikoli Gjorgjevskom, Astritu Aslaniju, Snežani Vujović, Almi Hot, Danijeli Rajević, Dejanu Bogavcu, Ermili Vujošević, Jasminki Luboder, Bosiljki Palikuća, Biljani Vukčević, Dragani Jovičević, Dragici Kalezić, Jovani Nišavić, Ranki Jovanović i Petru Iveziću.

Predstavnicama ženskih organizacija iz regiona koje su učestovale u diskusijama u fokus grupama: Aureli Bozo, Centar za pravno građanske inicijative, Marseli Allmuçi i Marineli Muçobegi, Prihvatilište „Edlira Haxhiymeri“, Mersidi Male (Bashalliu), Tirana Legal Aid Society, TLAS, Steli Tanellari, Različiti i Jednaki, Anjezi Bojaxhiu, Koordinisani mehanizam za upućivanje za slučajeve nasilja u porodici (CRM), opština Tirana, Amri Beganović, Medica Zenica, Mersih Lokvančić, Fondacija Lokalne demokratije, Radmili Žigić i Mirzeti Tomljanović, Fondacija „Lara“ Bjeljina, Gorici Ivić i Andrei Buzadžiji, Udružene žene Banja

Luka, Elmedini Sejdiu, Centar za zaštitu žena i dece, Eleni Dimuševskoj, Nacionalna mreža protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici, Nataši Petkovskoj, Helsinški komitet za ljudska prava, Jasni Orovčanec Arangelovik, Makedonsko udruženje mladih advokata (MZMP), Leonori Dukaj, „Spasi život Tuzi“, Nataši Međedović i Nadi Koprivici, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić, Nadi Jelovac, Tijani Vuksanović i Jovani Mirković, Sigurna ženska kuća Podgorica i Zorici Konatar, „Centar za ženska prava“.

Konsultacije i stručnu reviziju Smernica obavile su i predstavnice sledećih ženskih organizacija: SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić, Sigurna ženska kuća Podgorica, Prihvatište „Edlira Haxhiymeri“ Tirana, Fondacija Udružene žene Banja Luka i Fondacija „Lara“ Bjeljina.

Izradi Smernica takođe su doprineli sledeći članovi i članice SEESAC-ovog tima: Alain Lapon, glavni tehnički savetnik, Juliana Buzi, koordinatorka za regionalnu saradnju, Vesna Cipruš, viša rodna savetnica, Tatjana Višacki, projektna analitičarka, Violeta Gaši, programska savetnica i Jana Ilić, programska asistentkinja.

Sadržaj

1.	Uvod	7
1.1	Proces razvoja Smernica	7
1.2	Kontekst: Zbog čega su nam potrebne Smernice?	10
2.	Smernice	14
2.1	Cilj Smernica	14
2.2	Sadržaj Smernica	15
2.3	Koraci u rodno odgovornom odobravanju zahteva za nabavljanje vatrenog oružja	15
Korak 1:	Obratite pažnju na ključna rodna pitanja u kontekstu odobravanja zahteva za nabavljanje vatrenog oružja	18
	Nasilje u porodici i nasilje prema ženama	19
	Vatreno oružje i nasilje prema ženama	21
	Grupe u najvećem riziku od zloupotrebe vatrenog oružja – mladi muškarci	22
Korak 2:	Razmatranje zahteva iz rodne perspektive - bezbednosne provere	26
	Sprovođenje bezbednosne provere nakon prijema zahteva	27
	Međusektorski pristup	28
	Opšti podaci o podnosiocu zahteva	29
	Opravdanost razloga za nabavku vatrenog oružja	31
	Krivična i prekršajna evidencija	31
	Operativne policijske evidencije	33
	Podaci iz registra vatrenog oružja	34
	Terenske posete i razgovori	35
Okvir 1:	Sprovođenje dodatnih provera, uključujući društvene mreže i prisustvo na Internetu	46
Korak 3:	Donošenje utemeljene i rodno odgovorne odluke	48
Korak 4:	Kontinuirana kontrola ispunjenosti zakonskih uslova za držanje oružja	52

1. Uvod

1.1 Proces razvoja Smernica

U okviru regionalnog projekta „Podrška jačanju borbe protiv nedozvoljenog posedovanja, zloupotrebe i trgovine malokalibarskim i lakim oružjem (SALW) na Zapadnom Balkanu“, koji finansira Evropska komisija, Generalni direktorat za susedstvo i pregovore o proširenju, kroz Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA II) SEESAC pruža podršku institucijama na Zapadnom Balkanu da integrišu rodnu perspektivu u mere kontrole malokalibarskog i lakog naoružanja. U tom kontekstu, sprovodi se sveobuhvatan skup aktivnosti kako bi se unapredio institucionalni odgovor na zloupotrebu vatrenog oružja u nasilju u porodici, uključujući i u kontekstu regulisanja civilnog posedovanja vatrenog oružja, kao i procedura i praksi za odobravanje dozvola za nabavljanje i držanje vatrenog oružja.

U tu svrhu, kroz saradnju sa institucijama na Zapadnom Balkanu, SEESAC je, 2022, inicirao osnivanje Regionalne radne grupe za razvoj Smernica za rodno odgovorno odobravanje zahteva za nabavljanje vatrenog oružja.

Cilj Radne grupe je da:

- ▶ doprinese boljem razumevanju ključnih izazova u odobravanju zahteva za nabavljanje vatrenog oružja u pogledu sprečavanja zloupotrebe vatrenog oružja u nasilju u porodici, kao i da se u obzir uzmu i druga rodna pitanja,
- ▶ sačini praktične Smernice kako bi se osiguralo da procedure za izdavanje odobrenja za nabavljanje oružja u potpunosti uzmu u obzir rizike od nasilja u porodici i nasilja od strane intimnih partnera, kao i druge rodne aspekte vatrenog oružja, uključujući i probleme koji se odnose na grupu koja je u najvećem riziku od zloupotrebe vatrenog oružja – mlade muškarce.

Prvi sastanak Radne grupe organizovan je u Tirani od 30. novembra do 1. decembra 2022, a učestvovalo je 15 profesionalaca/ki koji rade na poslovima za izdavanje odobrenja za nabavljanje vatrenog oružja iz pet jurisdikcija Zapadnog Balkana: Podgorice, Prištine, Sarajeva, Skoplja i Tirane.¹ Razmatrani su glavni izazovi u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici kroz procedure izdavanja odobrenja za vatreno oružje i inicirana je izrada Smernica za rodno odgovorno izdavanje odobrenja. Da bi podržao rad Radne grupe, SEESAC je mapirao dobre prakse u regulisanju izdavanja dozvola za vatreno oružje u vezi sa sprečavanjem nasilja u porodici, što je bilo predstavljeno Radnoj grupi i o čemu se tokom sastanka diskutovalo.

Kako bi se prikupile dodatne informacije za izradu ovih Smernica, organizovano je petnaest (15) fokus grupa, koje su održane u Sarajevu od 21. do 23. marta, Tirani od 28. do 30. marta, Podgorici od 4. do 6. aprila, Prištini od 12. do 14. aprila i Skoplju od 25. do 27. aprila. U svakoj jurisdikciji održane su po tri fokus grupe: s predstavnicama ženskih organizacija (ukupno je učestvovalo 17 organizacija), policijskim službenicima/cama koji rade na poslovima u vezi sa izdavanjem odobrenja za nabavljanje i držanje vatrenog oružja (33) i službenicima/cama koji se bave sprečavanjem slučajeva nasilja u porodici (35). Nakon diskusija u fokus grupama, sačinjeno je 15 sveobuhvatnih izveštaja koji su poslužili za izradu ovih Smernica.

Drugi sastanak Radne grupe organizovan je od 9. do 11. maja 2023. u Draču. Pored učesnika/ca prvog sastanka, njemu su prisustvovali i policijski službenici/ce koji imaju praktično iskustvo u sprovođenju bezbednosnih provera tokom procesa razmatranja zahteva za nabavljanje oružja. Na njemu se razgovaralo o nalazima fokus grupa i detaljno su preispitani glavni koraci tokom razmatranja zahteva za nabavljanje vatrenog oružja iz rodne perspektive, a diskutovalo se i o strukturi i sadržaju Smernica.

Na osnovu informacija dobijenih od Radne grupe, dobrih praksi koje su uspostavljene u regionu, kao i nalaza fokus grupa, SEESAC je izradio nacrt Smernica kojim su utvrđeni struktura, sadržaj, kao i glavni koraci koje treba preduzeti kako bi se obezbedio rodno odgovoran pristup u odobravanju zahteva za nabavljanje vatrenog oružja i sprečile zloupotrebe vatrenog oružja u nasilju u porodici, nasilju prema ženama i rodno zasnovanom nasilju.

SEESAC je takođe inicirao stručne konsultacije sa organizacijama koje pružaju podršku žrtvama nasilja u porodici i žrtvama rodno zasnovanog nasilja, kako bi se sadržaj Smernica sagledao i sa stanovišta bezbednosti žrtava.

¹ S obzirom da su institucije u Beogradu, uz podršku UNDP-a u Srbiji, slične smernice već izradile kroz projekat Smanji rizik, povećaj bezbednost – Ka smanjenju zloupotrebe vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici, predstavnici/ce Beograda nisu učestvovali/e u aktivnostima Radne grupe, ali su dobre prakse razvijene u okviru pomenutog projekta predstavljene Radnoj grupi i integrisane u Smernice.

Osim značajnih doprinosa Radne grupe, Smernice uzimaju u obzir i širok spektar dobrih praksi u ovoj oblasti. Ovo se posebno odnosi na *Vodič Ujedinjenog Kraljevstva o Zakonu za izdavanje dozvola za vatreno oružje (2016)*, čije su brojne mere integrisane u ove Smernice i prilagođene specifičnom kontekstu u regionu. Smernice takođe uzimaju u obzir iskustva i istraživanja koja je, u okviru projekta „*Smanji rizik, povećaj bezbednost – Ka smanjenju zloupotrebe vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici*“, sproveo UNDP Srbija. Uz to, uključena su iskustva iz Australije, Kanade i Novog Zelanda.

1.2 Kontekst: Zbog čega su nam potrebne Smernice?

Zloupotreba vatrenog oružja predstavlja ozbiljnu pretnju po bezbednost građana i građanki na Zapadnom Balkanu. Oružje podstiče nasilje u porodici i kriminal, a istovremeno podriva stabilnost i razvoj.

Samo tokom 2022, vatrenim oružjem je ubijeno 129 lica, 318 ih je ranjeno, a 467 je doživelo pretnje vatrenim oružjem, što ostavlja ozbiljne psihičke posledice i traumu.¹ Nedavne masovne pucnjave u regionu, od kojih su neke počinjene vatrenim oružjem u legalnom vlasništvu, imale su razorne i trajne posledice po građane/ke, porodice i zajednice. Nije iznenađujuće da je 78% građana/ki na Zapadnom Balkanu anketiranih tokom 2023. izjavilo da se oseća ugroženo zbog prisustva i zloupotrebe vatrenog oružja u svom susedstvu, stavljajući tako probleme u vezi s vatrenim oružjem na vrh bezbednosnih problema u regionu.

Diferencirani efekti zloupotrebe vatrenog oružja na žene i muškarce evidentni su i dobro istraženi. Muškarci čine 99% počinilaca incidentata s vatrenim oružjem, kao i većinu žrtava u incidentima s vatrenim oružjem, sa 81%, u poređenju s 19% žena. Mladi muškarci su grupa koja je u najvećem riziku od zloupotrebe vatrenog oružja. Oni čine skoro polovinu svih počinilaca incidentata s vatrenim oružjem i takođe su najčešće žrtve zloupotrebe vatrenog oružja. Dok su muškarci najugroženiji u kriminalnom kontekstu ili javnim sporovima i svađama, žene su nesrazmerno više pogođene zloupotrebom vatrenog oružja u nasilju u porodici.

Vatreno oružje često se koristi za izvršenje nasilja u porodici. Prema istraživanju sprovedenom u regionu, 37,7% ubistava koje su počinili članovi porodice izvršeno je vatrenim oružjem, dok je, u Jugoistočnoj Evropi 43,5% svih žena koje je ubio intimni partner ubijeno vatrenim oružjem.² Kada govorimo o obimu ovog problema, podaci SEESAC-a dokumentuju stabilan trend **da je godišnje vatrenim oružjem ubijeno više ljudi u kontekstu nasilja u porodici nego u bilo kojoj drugoj vrsti incidentata, uključujući i incidente u kriminalnom kontekstu, kao i svađe na javnom mestu i nerazjašnjene pucnjave.** U Jugoistočnoj Evropi, 77% od ukupnog broja žena ubijenih vatrenim oružjem, ubili su muški članovi porodice, pretežno sadašnji ili bivši intimni partneri.³

Osim toga, i posedovanje i potražnja za vatrenim oružjem imaju izraženu rodnu dimenziju. U Jugoistočnoj Evropi **muškarci poseduju 97,2% ukupnog vatrenog oružja u legalnom posedu**, u poređenju sa 2,8% žena.⁴ Ovakve razlike se u određenoj meri odražavaju u stavovima prema vlasništvu nad vatrenim oružjem. **Muškarci znatno češće od žena kažu da bi posedovali oružje.** Ovo se naročito odnosi na mlade muškarce, koji češće izjavljuju da bi posedovali vatreno oružje od muškaraca iz drugih starosnih grupa. Veća

sklonost mladih muškaraca ka rizičnim ponašanjima, uključujući i nasilne incidente, obično se naziva **sindromom mladih muškaraca**, i kao takva zahteva adekvatnu pažnju i odgovor u okviru kontrole vatrenog oružja.

U poslednje vreme raste svest o tome da se za efikasnu borbu protiv zloupotrebe vatrenog oružja i kontrolu njegovog širenja moraju u potpunosti uzeti u obzir različiti rizici s kojima se žene i muškarci suočavaju u pogledu vatrenog oružja, obrasci njihove izloženosti oružanom nasilju, kao i celokupno iskustvo s vatrenim oružjem. Shodno tome, **rodna perspektiva mora biti u potpunosti integrisana u svaki aspekt kontrole vatrenog oružja, posebno u regulisanje i kontrolu civilnog posedovanja vatrenog oružja.**

Ovo posebno važi za **procedure i prakse u vezi s odobravanjem zahteva za nabavku i držanje vatrenog oružja, jer one imaju značajnu ulogu** u sprečavanju zloupotrebe istog u nasilju u porodici, nasilju prema ženama, kao i rodno zasnovanom nasilju u širem smislu.

SEESAC-ova rodna analiza zakonodavstva i politika kontrole malokalibarskog oružja na Zapadnom Balkanu sprovedena 2021. dokumentovala je relevantne zakonske odredbe, prvenstveno u **zakonima o oružju**, ali i zakonima o zaštiti od nasilja u porodici, kojima se uspostavljaju i regulišu mere i procedure u cilju sprečavanja zloupotrebe vatrenog oružja u nasilju u porodici.

Sprečavanje zloupotrebe vatrenog oružja u nasilju u porodici uglavnom se nastoji postići kroz:

- ▶ ograničenje pristupa vatrenom oružju podnosiocima zahteva (civilima) za nabavku oružja koji su počinili nasilje u porodici, ili licima za koje postoji rizik da će počiniti nasilje u porodici,
- ▶ oduzimanje vatrenog oružja i oduzimanje isprava o oružju kada je ono već u posedu i kada je počinjeno nasilje u porodici.

S tim u vezi, zakoni o oružju utvrđuju sveobuhvatne uslove za nabavljanje oružja kojima se, između ostalog, zahteva da podnosilac zahteva nije pravosnažno osuđen za krivična dela, uključujući nasilje u porodici ili prekršaje sa elementima nasilja, kao i da se protiv njega ne vodi krivični ni prekršajni postupak. Pored toga, zahtev će biti odbijen ukoliko postoje okolnosti koje ukazuju da bi vatreno oružje moglo biti zloupotrebjeno, uključujući i u kontekstu nasilja u porodici ili kršenju reda i mira u zajednici. U slučaju da civilno lice već legalno poseduje vatreno oružje, nastupanje bilo koje od navedenih okolnosti dovodi do privremenog oduzimanja vatrenog oružja i isprava o oružju.

Iako zakoni o oružju i prateći podzakonski akti uspostavljaju čvrstu osnovu za sprečavanje da kandidat koji ne ispunjava neophodne zakonske uslove dođe u posed vatrenog oružja, analiza je identifikovala nekoliko izazova koji su zajednički svim jurisdikcijama Zapadnog Balkana i koji zahtevaju dužnu pažnju. Radna grupa je detaljno razmotrila ove izazove.

Važeće zakonske odredbe efikasno sprečavaju nabavku i držanje vatrenog oružja ukoliko je izrečena pravosnažna osuđujuća presuda za nasilje u porodici, bilo za krivično delo ili prekršaj, ukoliko je nasilje prethodno prijavljeno policiji, ili ukoliko postoje druga saznanja o nasilničkom ponašanju, uključujući i ona utvrđena kroz bezbednosne provere. Ipak:

1. Za razliku od drugih krivičnih dela, **većina slučajeva nasilja u porodici ne prijavljuje se institucijama**. Samo 7% žena žrtava nasilja koje su ga pretrpele od svojih trenutnih partnera obratilo se policiji nakon najtežeg incidenta nasilja; policiji se obratilo 15% žena žrtava nasilja koje su počinili bivši partneri, a 19% žena su žrtve nasilja koje je počinjeno od strane nekog drugog lica.⁵ Shodno tome, u većini slučajeva postojanje nasilja u porodici neće moći da se efikasno utvrdi kroz proveru krivičnih ili prekršajnih evidencija ili policijskih dnevnika događaja. Pouzdana procena rizika zloupotrebe vatrenog oružja kontekstu nasilja u porodici zahtevala bi da svaka bezbednosna provera uzme u obzir ove specifičnosti i da se ne ograničava samo na informacije dostupne preko postojećih baza podataka i evidencija. Prijave za nasilje u porodici i nasilje nad ženama koje su okončane upozorenjem počinioca se u nekim slučajevima ne uzimaju u obzir prilikom razmatranja zahteva za nabavljanje oružja.
2. Čak i ukoliko je nasilje porodici prijavljeno, **krivične prijave za nasilje u porodici često se odbacuju po različitim osnovama**, a naročito zbog nedostatka dokaza ili povlačenja žrtava iz postupka. U pogledu krivično-pravnog odgovora dokumentovana je tendencija da često dominiraju uslovne kazne. Takođe je utvrđeno da se često ustanovljavaju olakšavajuće okolnosti, što ukazuje na nedovoljno razumevanje specifičnosti nasilja u porodici, njegove rodno zasnovane prirode i nejednakih odnosa moći između nasilnika i žrtve. Pored toga, odlaganje krivičnog gonjenja može uticati na pristup vatrenom oružju i povećati rizik od smrtnog ishoda. Takođe su utvrđeni slučajevi kada su izrečene kazne bile ispod zakonski propisanog minimuma, kao i kada su u slučajevima nasilja u porodici izdavana samo upozorenja od strane policije.
3. Bezbednosne provere ne obuhvataju nužno razgovore sa sadašnjim i bivšim partnerkama/ima i drugim članovima porodice, koji bi mogli da pruže uvid u to da li bi nabavka vatrenog oružja dovela partnerku/ra ili decu u opravdan strah ili opasnost od zloupotrebe vatrenog oružja u bilo kom obliku nasilja u porodici. Policijski službenici/ce često nisu adekvatno obučeni za vođenje ovih posebno osetljivih razgovora.

4. Slično tome, zakoni o oružju i odgovarajući podzakonski akti ne sadrže posebne odredbe koje od nadležne institucije zahtevaju da obaveste suprugu/žnika ili članove uže porodice kada lice podnese zahtev za dozvolu za vatreno oružje iako bi nabavka vatrenog oružja mogla da ih izloži riziku.
5. Nasilje u porodici često se izjednačava s fizičkim nasiljem, dok se psihološkim, emocionalnim, seksualnim i ekonomskim oblicima nasilja, uključujući i zloupotrebu vatrenog oružja u ovom kontekstu, često ne pridaje isti značaj.
6. Odluke o izdatim privremenim merama zaštite radi sprečavanja nasilja u porodici često nisu eksplicitno propisane kao deo uslova za bezbednosnu proveru.
7. Pored toga, analiza je takođe dokumentovala veoma ograničene mere u odnosu na rizike povezane s mladim muškarcima, prvenstveno kroz definisanje minimalnog starosnog praga u okviru kriterijuma podobnosti.

2. Smernice

2.1 Cilj Smernica

Smernice za cilj imaju da podrže profesionalce/ke koji rade na poslovima u vezi sa odobravanjem zahteva za nabavku i držanje vatrenog oružja kako bi uzeli u obzir prethodno navedene izazove, integrisali rodnu perspektivu u proces odobravanja zahteva i na taj način:

- ▶ efikasno sprečili zloupotrebu vatrenog oružja u nasilju u porodici i posebno nasilju prema ženama uzimajući u obzir okolnosti koje mogu predstavljati faktore rizika,
- ▶ sprečili zloupotrebu vatrenog oružja od strane grupa koje su u najvećem riziku od takvog ponašanja, a posebno mladih muškaraca starosti od 18-30 godina.

Podržavajući efikasnu primenu relevantnih zakonskih odredbi i strateških prioriteta, Smernice imaju za cilj da doprinesu eliminisanju rodno zasnovanog nasilja, nasilja prema ženama i nasilja u porodici, i unaprede bezbednost i dobrobit žena i muškaraca na Zapadnom Balkanu.

Pri tome, Smernice prvenstveno nastoje da podrže integrisanje rodne perspektive u aktivnosti koje već obavljaju nadležni službenici/ce bez namere da se postojeće standardne operativne procedure zamene. Stoga, Smernice treba pre svega da se posmatraju kao podrška profesionalcima/kama da uspešnije razmatraju rodna pitanja u svom svakodnevnom radu, a zasnivaju se na postojećim procedurama.

2.2 Sadržaj Smernica

Smernice obuhvataju skup **praktično primenljivih kontrolnih lista** koje imaju za cilj da nadležnim profesionalcima/kama pomognu da uzmu u obzir rodnu perspektivu pri svakom koraku procesa razmatranja zahteva za nabavljanje vatrenog oružja i da bolje procene da li:

- ▶ bi vatreno oružje moglo da se zloupotrebi u nasilju u porodici, nasilju prema ženama i rodno zasnovanom nasilju, i
- ▶ okolnosti ukazuju na to da bi vatreno oružje moglo da bude zloupotrebjeno od strane grupa koje su u najvećem riziku, kao što su mladi muškarci.

Na osnovu pravilnog razumevanja identifikovanih rizika, Smernice nastoje da podrže profesionalce/ke da donesu utemeljenu i kredibilnu odluku o zahtevu za nabavljanje oružja.

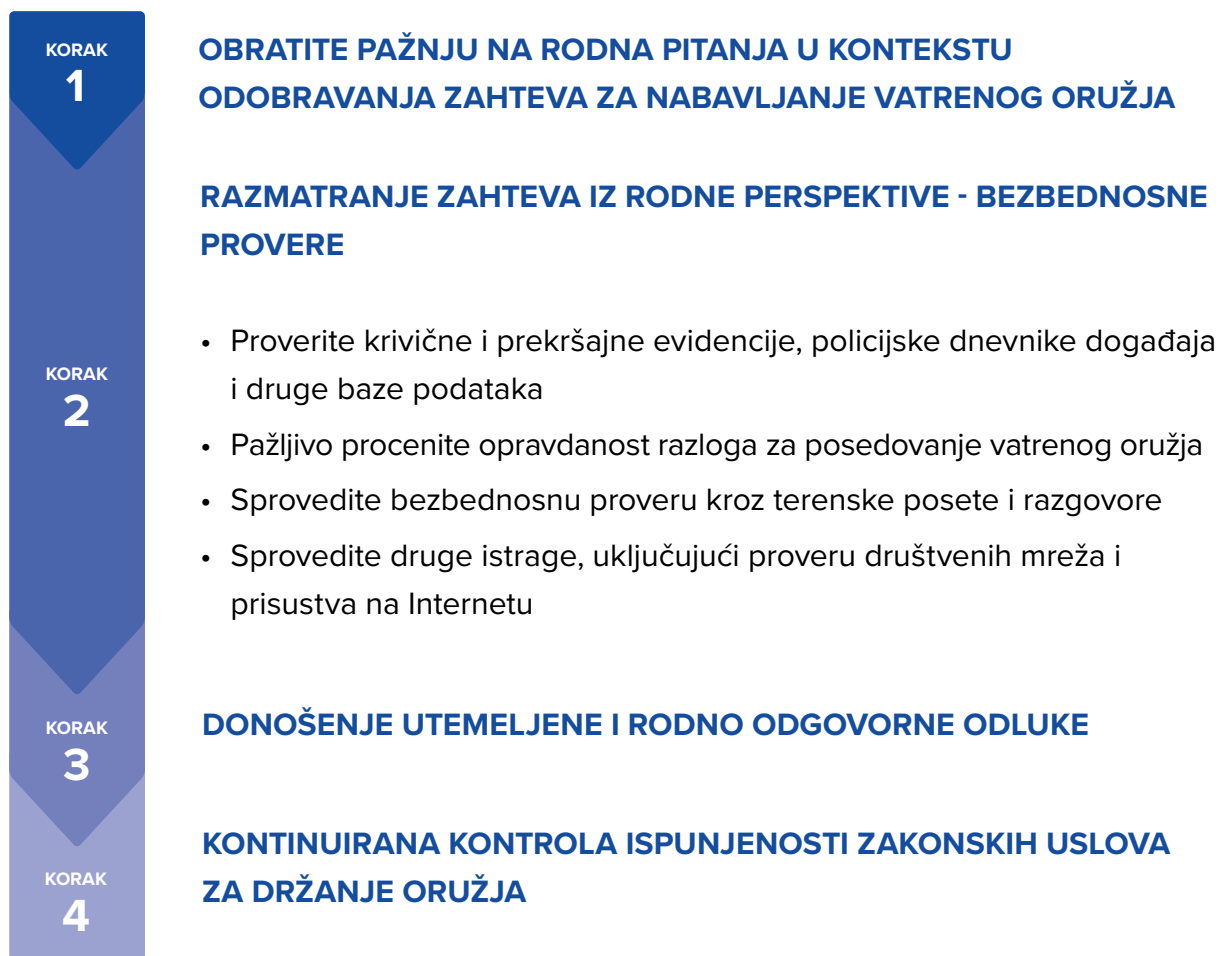
2.3 Koraci u rodno odgovornom odobravanju zahteva za nabavljanje vatrenog oružja

Da bi se obezbedilo da odobrenje zahteva za nabavljanje vatrenog oružja efikasno doprinosi sprečavanju nasilja prema ženama, nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, **rodna perspektiva mora da bude adekvatno integrisana u svaku fazu procesa izdavanja odobrenja za nabavljanje oružja**. Glavni preduslov za integrisanje rodne perspektive je da svi uključeni profesionalci/ke imaju zajedničko razumevanje rodne ravnopravnosti, posebno rodnih aspekata potražnje, vlasništva, upotrebe i zloupotrebe vatrenog oružja. Takvo zajedničko razumevanje podrazumeva temeljno poznavanje problema nasilja u porodici, uključujući i zloupotrebu vatrenog oružja u takvom kontekstu, i izloženost oružanom nasilju od strane grupa koje su u najvećem riziku da će zloupotrebiti vatreno oružje, kao što su mladi muškarci. Stoga je neophodno da se obezbedi da svi nadležni profesionalci/ke uključeni u bilo koju fazu odobravanja zahteva za nabavljanje vatrenog oružja prođu obuku o rodnoj ravnopravnosti, nasilju u porodici, nasilju prema ženama i rodno zasnovanom nasilju, kao i o vezama između roda i vatrenog oružja.

Imajući u vidu specifičnosti nasilja u porodici, rodno zasnovanog nasilja i važnost bezbednosnih provera za adekvatan odgovor na te izazove, rodna perspektiva treba da bude integrisana u ove provere bez obzira da li se one sprovode putem evidencija/baza podataka, terenskih poseta ili razgovora, ili putem bilo kog drugog metoda koji bi mogao da se primeni. Dalje, rodna perspektiva treba da bude u potpunosti

uključena u odlučivanje o svakom zahtevu za odobravanje nabavljanja vatrenog oružja. U kontekstu nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, uključivanje rodne perspektive u bezbednosne provere i proces razmatranja zahteva za nabavljanje vatrenog oružja obuhvata uzimanje u obzir različitih ranjivosti, iskustava, ili obrazaca nasilja/viktimizacije žena i muškaraca. Ukoliko je takav zahtev odobren, trebalo bi kontinuirano pratiti da li nosilac dozvole u potpunosti poštuje zakonske obaveze.

Preduzimanje sledećih koraka olakšaće rodno odgovorno odobravanje dozvole za vatreno oružje:

U nastavku je svaki navedeni korak dodatno razrađen.

KORAK 1:

**Obratite pažnju
na ključna
rodna pitanja
u kontekstu
odobravanja
zahteva za
nabavljanje
vatrenog oružja**

Poznavanje i razumevanje ključnih rodni pitanja koja treba uzeti u obzir prilikom razmatranja zahteva za nabavljanje vatrenog oružja predstavljaju osnovni preduslov za rodno odgovorno odobravanje zahteva za nabavku vatrenog oružja. U ovom kontekstu, najvažnija rodna pitanja koja treba uzeti u obzir su:

- ▶ nasilje u porodici, a posebno nasilje prema ženama, i zloupotreba vatrenog oružja u tom kontekstu,
- ▶ zloupotreba vatrenog oružja od strane grupa koje su izložene najvećem riziku od takvog ponašanja, posebno mladih muškaraca.

Pravilno razumevanje uzroka, dinamike i manifestacija nasilja u porodici, njegove rodno zasnovane prirode i nesrazmerno većeg uticaja na žene je od ključnog značaja za efikasnu prevenciju nasilja i adekvatan institucionalni odgovor. Da bi se efikasno sprečila zloupotreba vatrenog oružja u ovom kontekstu, neophodno je da svi nadležni profesionalci/ke koji su uključeni u bilo koju fazu odobravanja zahteva za nabavljanje vatrenog oružja, prođu obuku o rodnoj ravnopravnosti, nasilju u porodici, nasilju prema ženama i rodno zasnovanom nasilju, kao i o vezama između roda i vatrenog oružja.

Nasilje u porodici i nasilje prema ženama⁶

Nasilje u porodici je sveprisutno i predstavlja najrasprostranjeniji oblik nasilja. Ono obuhvata dela fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koje se dešava u okviru porodice ili porodične zajednice, ili između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, bez obzira da li učinilac stanuje, ili je stanovao sa žrtvom. Iako se nasilje u porodici može desiti i ženama i muškarcima, ono nesrazmerno više pogađa žene.

Razlikuje se od drugih vidova nasilja po tome što je rodno zasnovano, odnosno usmereno protiv žene jer je žena.

Rodno zasnovano nasilje predstavlja krivično delo i kršenje ljudskih prava, prava na život, slobodu, bezbednost, dostojanstvo, nediskriminaciju i ravnopravnost žena i muškaraca, kao i fizički i duhovni integritet.

Nasilje prema ženama označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije žena i predstavlja sva dela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do, odnosno mogu da dovedu do, fizičke, seksualne, psihičke odnosno ekonomske povrede odnosno patnje za žene, a obuhvata i pretnje takvim delima, prinudu, odnosno arbitrarno lišavanje slobode, bilo u javnosti ili u privatnom životu.

Obrasci i uzroci ženske i muške viktimizacije u porodičnom kontekstu značajno se

razlikuju. Ženama prete veća opasnost od nasilja od strane intimnih partnera, sadašnjih ili bivših, dok su muškarci prvenstveno u opasnosti od ostalih, prevashodno muških članova porodice. Nasilje prema muškarcima uglavnom nije rodno zasnovano i često je povezano s porodičnim konfliktima, imovinskim pitanjima, transgeneracijskim nasiljem, itd.

Najekstremniji i krajnji oblik nasilja prema ženama je **femicid** (poznat i kao feminicid), odnosno namerno, rodno motivisano ubistvo žena i devojčica. **Femicid podrazumeva ubistvo žene od strane muškarca koje je motivisano mržnjom prema ženama, prezirom, zadovoljstvom, osećajem vlasništva i moći nad ženama.**

Nasilje u porodici, posebno nasilje počinjeno od strane intimnog partnera, predstavlja obrazac ponašanja u vezi koji se koristi za sticanje ili održavanje moći i kontrole nad intimnom partnerkom. Kao takvo, **nasilje u porodici uvek predstavlja zloupotrebu moći i kontrole od strane nasilnika koji koristi različite radnje** i nasilna ponašanja da bi kontrolisao svoju intimnu partnerku ili nad njom ostvario dominaciju. Takve radnje uključuju prinudu i pretnje, emocionalno zlostavljanje, izolaciju, zastrašivanje, korišćenje muških privilegija² i dece za sticanje i održavanje kontrole nad partnerkom.

Nasilje u porodici i nasilje prema ženama često se opravdavaju društvenim i kulturnim stavovima, normama i očekivanjima koji su u osnovi upotrebe nasilja od strane muškaraca kako bi zadržali moć i kontrolu nad svojom sadašnjom ili bivšom partnerkom. Istraživanja su ukazala na vezu nasilja u porodici s društvenim prihvatanjem muške dominacije, stereotipizacijom rodni uloga i normalizacijom nasilja kao načina za rešavanje sukoba. **Rodni stereotipi mogu podsticati kako nasilje nad ženama, tako i posedovanje i upotrebu oružja, a rasprostranjenost pozitivnih stavova prema posedovanju oružja u zajednici može otežati napore za suzbijanje nasilja u porodici koje uključuje vatreno oružje.**

Incidenti nasilja u porodici retko su izolovani i obično eskaliraju po učestalosti i težini, potencijalno kulminirajući ozbiljnim fizičkim povredama ili smrtnim ishodom. Stoga je za sprečavanje nasilja u porodici ključno razumevanje njegove dinamike i faza.

Istraživanje koje je sproveo OEBS⁷ detaljno je dokumentovalo obim ovog problema, uključujući Zapadni Balkan, kao i raširenost različitih oblika nasilja prema ženama.

2 Muška privilegija zasnovana je na ideji i praksi dominacije muškaraca nad ženama, i kao takva predstavlja sistem privilegija ili prava koja su dostupna muškarcima na osnovu njihovog pola. Sistemskom podređenošću žena muškarcima dobijaju ekonomske, političke, društvene, obrazovne i praktične prednosti koje su ženama manje-više nedostupne. Nasilje u porodici može da doprinosi opstajanju muške privilegije u današnjem društvu. Ona jača poziciju moći muškaraca, što dovodi do toga da žene i dalje trpe posledice. Muška privilegija se neguje objektivizacijom žena i podrazumevanjem da žene kao takve treba da zadovoljavaju potrebe muškaraca. U ovakvom sistemu muškarci smatraju da imaju pravo da vrše kontrolu nad ženama, a to vodi osećaju muškog autoriteta koji se manifestuje kao prinuda, kažnjavanje i taktika kontrole (Izvor: [Domestic Violence and Male Privilege](#)).

70% žena koje su učestvovala u istraživanju iskusilo je neki oblik nasilja u periodu nakon navršenih 15 godina, dok je 31% doživelo neki oblik nasilja tokom 12 meseci koji su prethodili istraživanju. Skoro jedna četvrtina ispitanih žena (23%) doživela je fizičko i/ili seksualno nasilje od strane intimnog partnera, dok je 60% žena iskusilo psihičko nasilje od strane intimnog partnera. Skoro **polovina žena iskusila je barem jedan oblik seksualnog uznemiravanja**, a 10% žena iskusilo je uhođenje u nekom trenutku svog života. Isto istraživanje pokazalo je **nisku stopu prijavljivanja nasilja prema ženama**.

Iako predstavlja najrasprostranjeniji oblik nasilja, nasilje nad ženama u porodičnom kontekstu obično se ne prijavljuje institucijama.

Vatreno oružje i nasilje prema ženama

Posedovanje vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici pojačava mogućnost nasilnika da vrši kontrolu i ima moć nad žrtvom, što je njegov krajnji cilj. Vatreno oružje povećava neravnotežu moći između žrtve i nasilnika, održava rodnu neravnopravnost i učvršćuje društvene hijerarhije koje omogućuju mušku dominaciju nad ženama. Iako su podaci u vezi sa zloupotrebom vatrenog oružja dostupni prevashodno za femicid ili povrede, **vatreno oružje se najčešće koristi za pretnje i zastrašivanje**. Čak i kada nije eksplicitno zloupotrebjeno, samo prisustvo vatrenog oružja za nasilnika je efikasno oruđe da vrši kontrolu nad žrtvom. **Prisustvo vatrenog oružja negativno utiče na spremnost žena da otkriju i prijave nasilje**. Pored toga, prisustvo oružja dovodi do toga da se preživljeno nasilje kasno prijavi zbog straha ili pretnji.

Postoji nekoliko faktora koji povećavaju verovatnoću fatalnog ishoda u partnerskom nasilju kada je u pitanju vatreno oružje:⁸ težina rana izazvanih vatrenim oružjem; smanjena sposobnost žena da pruže otpor; smanjena verovatnoća da žene prijave nasilje; smanjene šanse da žene pobegnu ili da očevici reaguju i da im pomognu, i povećane šanse da će nasilnik zaista upotrebiti vatreno oružje u slučajevima nasilja u porodici, posebno kada žena pokušava da ga napusti. Rizik od zloupotrebe oružja značajno se povećava kada je žrtva već raskinula vezu (razvod, prekid) s nasilnikom; ili kada preduzima korake da ga napusti.

Grupe u najvećem riziku od zloupotrebe vatrenog oružja – mladi muškarci

Mladi muškarci su demografska grupa za koju je najverovatnije da će se uključiti u rizična ponašanja i kriminalne aktivnosti, od kojih oba često uključuju vatreno oružje. Muškarci u uzrastu od 15 do 30 godina češće zloupotrebljavaju vatreno oružje nego muškarci iz drugih starosnih grupa.

U Jugoistočnoj Evropi svaki drugi incident s vatrenim oružjem počine mladi muškarci. Muškarci starosti od 16 do 24 godine su znatno češće od onih iz drugih starosnih grupa imali nedavno iskustvo s vatrenim oružjem. Sklonost muškaraca u njihovim srednjim do kasnim tinejdžerskim i dvadesetim godinama, a posebno onih koji su neoženjeni i nezaposleni, da se upuste u nasilne konflikte kako bi rešili naizgled trivijalne stvari, da bi „sačuvali obraz“, da bi povredili rivala ili na drugi način poboljšali sopstveni društveni status obično se naziva **sindromom mladih muškaraca**.⁹ Ovaj obrazac ponašanja često dovodi do veće verovatnoće zloupotrebe vatrenog oružja među pojedincima unutar ove demografske grupe. Pored toga, sve veći broj istraživanja dokumentovao je veze između specifičnih normi muškosti (maskuliniteta) i nasilnog ponašanja.¹⁰

Posedovanje oružja je veoma rodno uslovljeno. U Jugoistočnoj Evropi **muškarci poseduju 97,2% svog vatrenog oružja u legalnom posedu**, u poređenju sa 2,8% žena. Od ukupnog vatrenog oružja u vlasništvu muškaraca, 19,9% poseduju muškarci uzrasta od 18 do 35 godina.¹¹ Dominacija muškaraca među vlasnicima vatrenog oružja reprodukuje se tokom vremena, a održava se visokim udelom muškaraca koji svake godine stiču nove dozvole. Od 2012. do 2016, muškarci su stekli 97% novih dozvola, a žene samo 3%. Takve razlike se u određenoj meri odražavaju u stavovima prema posedovanju vatrenog oružja. Podaci iz regionalnog istraživanja sprovedenog 2017. pokazali su da **muškarci dva puta češće od žena izjavljuju da bi posedovali vatreno oružje. Potražnja za vatrenim oružjem uglavnom dolazi od strane muškaraca.**

U skorijem periodu, istraživanje o izloženosti muškaraca oružanom nasilju ukazalo je na veze između preovlađujućeg shvatanja maskuliniteta (muškosti) i potražnje i zloupotrebe vatrenog oružja.

Dominantno shvatanje muškosti (maskuliniteta) odnosi se na skup karakteristika, ponašanja i uloga koji se obično povezuju s dečacima i muškarcima u datom društvenom, kulturnom i istorijskom kontekstu. Takav skup uverenja koji se prenosi preko roditelja, porodice, medija, vršnjaka i drugih članova društva, vrši pritisak na muškarce da se ponašaju u skladu s određenim očekivanjima.¹² Ovi pritisci prenose poruku muškarcima

da budu samodovoljni, da se ponašaju čvrsto, da se drže rigidnih rodnih uloga, da budu spremni da za rešavanje sukoba koriste nasilje, i da se ne ponašaju na feminiziran način. Ta ponašanja i uloge koje se odnose na muškost ili muževnost obično naglašavaju snagu, posebno fizičku, hrabrost, spremnost na rizik, nezavisnost, asertivnost, postignuće, čvrstinu, stoicizam, uspešnost, finansijsko obezbeđenje, izbegavanje pokazivanja slabosti, preuzimanje rizika, pa čak i učešće u rizičnim ponašanjima. Istraživanja pokazuju da vođenje ovim porukama i pritiscima može da bude povezano s vršenjem i doživljavanjem mnogih oblika nasilja, kao i s mnogim drugim destruktivnim ponašanjima. Ono takođe uključuje korišćenje dominacije, nasilja, seksualnog nasilja i kontrole da bi se potvrdila njihova moć i superiornost.¹³ **Osim toga, moć i kontrola su centralne kategorije u definisanju dominantnog shvatanja muškosti.**¹⁴

U tom kontekstu, vatreno oružje može da bude poseban rizik za mlade muškarce jer oružje često povezuju s muškošću i, posebno, vršenjem moći i kontrole.¹⁵ Oni često vatreno oružje vide kao sredstvo za postizanje društvenog i ekonomskog statusa koji veruju da zaslužuju. Čini se da su muškarci kojima su uskraćeni redovni putevi za društveni i ekonomski napredak posebno podložni simboličkoj privlačnosti vatrenog oružja. Ona može da bude veoma jaka, posebno u slučaju mladih muškaraca. Osim demonstracije moći i kontrole, vatreno oružje se takođe može povezati sa ispunjavanjem očekivanja u vezi s rodnim ulogama i položajem u zajednici, ili se može koristiti kao odgovor na uočene izazove njihovog statusa i „muškosti“. Mladi prestupnici često vide oružje kao sredstvo da „održe status ljudi od kojih se treba plašiti, koje nikako ne treba izazivati“. Anegdotalni dokazi ukazuju da je vatreno oružje ponekad povezano s odrastanjem i prelaskom dečaka u status mladića.

U Jugoistočnoj Evropi, muškarci iz najmlađih grupa skloniji su posedovanju vatrenog oružja od muškaraca iz drugih starosnih grupa. **60,5% muškaraca starosti od 16 do 24 godine smatra da bi se osećalo sigurnije s vatrenim oružjem kod kuće.**¹⁶

Prethodna istraživanja¹⁷ u Jugoistočnoj Evropi ukazuju da nekoliko faktora, u različitom stepenu mogu da utiču na potražnju za vatrenim oružjem među muškarcima: osećaj bezbednosti u zajednici; opažena funkcija vatrenog oružja - i da li se to odnosi na ličnu zaštitu, lov i sport, društvena očekivanja od muškarca (tradicija, „muškarac treba da nosi vatreno oružje“, „to izaziva strah kod drugih“, „osećaj socijalne i ekonomske onesposobljenosti i potrebe da se ponovo potvrdi moć upotrebom oružja, nagon da se povinuje preovlađujućim shvatanjima muškosti, oruđe za sticanje moći“ itd.); iskustvo s vatrenim oružjem ili, u smislu socijalno-demografskih karakteristika ovih ispitanika, posebno starosti.¹⁸

Pored rodne uslovljenosti nasilja, uključujući i nasilje vatrenim oružjem, podjednako je važno da se ne umanju uloga šireg društvenog konteksta i složenog skupa drugih faktora koji utiču na to da li će mladi muškarci pribеći nasilju.¹⁹ Među ovim faktorima, istraživači ističu prinudnu, nasilnu roditeljsku kontrolu, ograničenu roditeljsku kontrolu, druženje s delinkventnim vršnjacima, da su oni bili podvrgnuti nasilju, da su videli ili iskusili nasilje u domu ili zajednici, ograničene socijalne veštine; pridržavanje tradicionalnijih ili rigidnijih stavova o rodnoj ravnopravnosti, uočavanje neprijateljskih namera kod drugih, korišćenje nasilja i shvatanje da nasilje izaziva poštovanje, posttraumatski stresni poremećaj itd. Dakle, rod je snažan prediktivni faktor, ali se aktivira samo ako je prisutan niz drugih društvenih faktora. Veze između određenih očekivanja muškosti i vatrenog oružja određene podgrupe muškaraca (uglavnom, ali ne isključivo, mlade muškarce) dovode u veći rizik i da koriste oružje i da postanu žrtve oružanog nasilja.

Specifične faktore koji dovode (mlade) muškarce u rizik ili podstiču rizična ponašanja takođe treba uzeti u obzir kada se razmatra zahtev za odobrenje dozvole za vatreno oružje, ako podnosilac zahteva pripada takvoj demografskoj grupi. To bi trebalo da se uradi kroz svaki aspekt razmatranja zahteva za nabavku vatrenog oružja: proverom relevantnih baza podataka, terenskom proverom i lekarskim pregledima, a u skladu s relevantnim zakonskim odredbama.

KORAK 2:

Razmatranje zahteva iz rodne perspektive - bezbednosne provere

Sprovođenje bezbednosne provere nakon prijema zahteva

Po prijemu zahteva za nabavljanje vatrenog oružja, zajedno s priloženim dokumentima koji su propisani Zakonom o oružju, ovlašćeni službenik ili organizaciona jedinica treba da sprovedu sistematsku i sveobuhvatnu proveru ispunjenosti zakonskih kriterijuma za nabavljanje oružja. **Procedure o kojima se govori u ovom delu takođe važe za svako obnavljanje isprava za vatreno oružje.**

Cilj bezbednosne provere je da se utvrdi da li podnosilac zahteva u potpunosti ispunjava kriterijume podobnosti definisane Zakonom o oružju i da se pouzdano proceni da li to lice može predstavljati rizik za sebe, druga lica ili javnu bezbednost, kao i da li postoje okolnosti koje bi mogle da ukažu da bi vatreno oružje moglo da bude zloupotrebjeno, uključujući i u nasilju u porodici.

Imajući u vidu specifičnosti nasilja u porodici i izazove koje ono predstavlja prilikom razmatranja zahteva za nabavljanje oružja, bezbednosna provera igra ključnu ulogu u proceni da li bi nabavka vatrenog oružja mogla da dovede do njegove zloupotrebe u odnosu sa intimnim partnerima ili drugim članovima porodice. Odluka u vezi sa zahtevom za nabavljanje vatrenog oružja ne bi trebalo da se oslanja samo na pravosnažne presude kada se procenjuje podobnost podnosioca zahteva za posedovanje vatrenog oružja u smislu da li postoji opasnost po bezbednost javnosti, podnosioca i drugih ljudi, uključujući njihove partnere/ke i članove porodice. Obuhvatna upotreba različitih izvora informacija ključna je za ublažavanje rizika i kako bi se sprečili potencijalni i aktuelni vlasnici vatrenog oružja da ga zloupotrebljavaju.

Bezbednosna provera oslanja se na nekoliko izvora informacija:

- ▶ krivične i prekršajne evidencije, dnevne policijske evidencije, sudske odluke i druge službene baze podataka,
- ▶ informacije prikupljene tokom terenskog rada od strane nadležnog policijskog službenika/ce, uključujući i informacije prikupljene od centara za socijalni rad i organizacija specijalizovanih za pružanje podrške žrtvama porodičnog nasilja (SOS telefoni, sigurne kuće itd),
- ▶ druge izvore, uključujući društvene medije i prisustvo na Internetu.

Napomena: Predloženi spisak pitanja za cilj ima da dopuni postojeće kontrolne liste koje su već u primeni, a nikako da ih zameni.

Međusektorski pristup

Policijske jedinice za borbu protiv nasilja u porodici treba konsultovati u bilo kojoj fazi procesa bezbednosne provere. Međusektorski pristup je neophodan bi se pravilno procenilo da li podnosilac zahteva može da drži vatreno oružje bez opasnosti po javnu bezbednost, ili mir.

U tom smislu, konsultacije s odeljenjem za borbu protiv nasilja u porodici (ili određenim policijskim službenikom/com ako takva jedinica ne postoji) mogu da olakšaju sveobuhvatnu procenu okolnosti koje ukazuju da bi vatreno oružje moglo da bude zloupotrebjeno u nasilju u porodici.

U slučaju da je za adekvatnu procenu potrebno više informacija, bilo bi korisno da se konsultuju:

- ▶ grupe za koordinaciju i saradnju ili mehanizmi za upućivanje (u zavisnosti od jurisdikcije),
- ▶ centri za socijalni rad koji mogu imati saznanja o porodičnoj situaciji podnosioca zahteva i istoriji porodičnog nasilja,
- ▶ SOS telefoni, sigurne kuće, skloništa ili druge ženske organizacije, koje pružaju podršku žrtvama (porodičnog) nasilja,
- ▶ izabrani lekari/porodični doktori.

Isto tako, za prijave koje podnose pojedinci mlađi od 30 godina, uključivanje policajaca/ki koji se bave maloletničkom delinkvencijom može da bude od koristi za bolju procenu mogućih rizika.

Iako takva međusektorska saradnja može da se odvija u bilo kojoj fazi odobrenja dozvole za vatreno oružje, treba je planirati od početka procesa kako bi se postigao najbolji rezultat.

Opšti podaci o podnosiocu zahteva

Prilikom provere usaglašenosti sa opštim zahtevima propisanim Zakonom o oružju kroz evidencije/bazu podataka relevantnih institucija, proverite sledeće:

- ▶ sve promene ličnog imena i/ili prezimena,
- ▶ prethodno državljanstvo ili dvojno državljanstvo, uključujući i činjenicu da li su preduzeti bilo kakvi pravni koraci za promenu državljanstva,
- ▶ mesta prebivališta podnosioca zahteva u poslednjih 10 godina. Ako baze podataka nisu centralizovane, zahtevajte podatke u policijskoj upravi (policijskim upravama) na teritorijama prethodnog(ih) mesta(a) prebivališta podnosioca zahteva,
- ▶ obrazovanje i obrazovne institucije koje je to lice pohađalo,
- ▶ **bračni status/partnerske veze.** Pored detalja o trenutnoj partnerki/u, od podnosioca zahteva zatražite da navede podatke o **svim bivšim supružnicama/cima ili partnerkama/ima** sa kojima je imao vezu u poslednjih 5 godina, kao i drugim punoletnim članovima domaćinstva i roditeljima. Potrebno je da podnosilac zahteva navede njihove kontakt podatke (telefon i adresu),
- ▶ **da li je podnosilac zahteva** članove/članice domaćinstva obavestio o podnošenju zahteva za dobijanje dozvole za posedovanje oružja.
- ▶ zanimanje,
- ▶ radni staž (poslednjih 5 godina), uključujući i spisak poslodavaca i njihove kontakte.
- ▶ vojnu službu, uključujući učešće u oružanim sukobima.

Obaveštavanje članova porodice o podnetom zahtevu

Obaveštavanje intimnih partnerki/ra i drugih članova porodice, naročito onih koji žive u istom domaćinstvu, o podnetom zahtevu za nabavku vatrenog oružja može predstavljati važan korak u sprečavanju zloupotrebe vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici. Obaveštavanje može biti sastavni deo procedure za odobravanje zahteva. Tom prilikom potrebno je pružiti i kontakt nadležnog službenika kome se članovi porodice mogu obratiti u slučaju da imaju bilo kakvu zabrinutost u vezi s nabavkom oružja. Sve informacije dobijene od intimnih partnerki i drugih članova porodice potrebno je tretirati kao poverljive informacije i ne sme se preduzeti ništa što bi ugrozilo njihovu bezbednost.

U Kanadi je informisanje supružnica/ka uvedeno kao obavezan deo zahteva u procesu

odobrenja zahteva za posedovanje oružja. Naime, ako pojedinac želi da dobije dozvolu za oružje, kontakt podaci njenog/njegovog trenutnog ili bivšeg supružnika/ce ili partnera/ke u poslednje 2 godine moraju se dostaviti kao sastavni deo zahteva. Oni takođe moraju da potpišu deo prijave i navedu njihove kontakt podatke. U slučaju da ovaj deo nije potpisan, policija supružnice/ke ili partnerke/e mora da obavesti o zahtevu. Supružnice/i ili partnerke/i takođe dobijaju informacije i kontakt podatke onih koje mogu da kontaktiraju ako imaju bilo kakvih zabrinutosti u vezi s zahtevom za nabavljanje oružja.

U Novom Zelandu, svaki podnosilac u zahtevu mora da navede najmanje dve reference i obavešten/a je da će s tim osobama biti obavljen razgovor u procesu donošenja odluke o tome da li je podnosilac zahteva adekvatna osoba za posedovanje vatrenog oružja. Jedna referenca mora biti srodnik/ca (partner/ka ukoliko je ima) ili drugi bliski rođak (roditelji). Druga referenca može biti osoba koja nije u srodničkom odnosu, ali koja dobro poznaje podnosioca zahteva (minimum tri godine) i koja može da posvedoči o karakteru i podobnosti za posedovanje oružja. Osim toga, podnosilac zahteva mora dostaviti detalje o bivšim suprugama/zima ili partnerkama/ima s kojima je u poslednjih 5 godina imao/la "odnos sličan braku" i s kojima će se takođe razgovarati.

▼ OBRATITE PAŽNJU

Bivši supružnici i partneri veoma dobro poznaju podnosioca zahteva i njihova bezbednost može biti ozbiljno ugrožena ukoliko podnosilac zahteva dobije pristup vatrenom oružju. Osim toga, oni još mogu imati odnose i sporove s podnosiocima zahteva kroz npr. brigu o deci i druge porodične aranžmane.

Ako je podnosilac zahteva razveden, navedite informaciju kada je razvod stupio na snagu. Ako su razdvojeni, navedite informacije o tome kada je došlo do razdvajanja.

U slučaju bivših supružnika ili partnera, proverite da li postoje neki tekući sporovi, npr. u vezi sa starateljstvom nad decom, imovinskim pitanjima itd.

Konsultujte se s centrom za socijalni rad ili lokalnom organizacijom civilnog društva koja pruža podršku licima koja su preživela nasilje u porodici (sigurna kuća, usluga SOS telefona, pravna i psihosocijalna podrška, itd.) i raspitajte se o informacijama koje oni mogu da imaju.

U situacijama rizičnih bezbednosnih provera, organizacije civilnog društva koje pružaju podršku mogu da budu mesto bezbednog kontakta i izgradnje poverenja.

▼ OBRATITE PAŽNJU

Intimno partnersko nasilje često se nastavlja i nakon razvoda ili rastave. Partneri koji su nasilni imaju tendenciju da koriste širok spektar strategija i nasilnog ponašanja kako bi ponovo ostvarili kontrolu i moć nad žrtvom.

Napuštanje nasilnika može biti veoma rizičan period za žrtvu nasilja u porodici, jer nasilje tada može da eskalira. Ako počinitelj posumnja ili sazna da partnerka planira da ga napusti, to može dovesti do eskalacije nasilnog ponašanja, uz povećanu verovatnoću da će pribеći upotrebi vatrenog oružja.

Nedavna istraživanja sprovedena u regionu pokazala su da je period između trenutka napuštanja počinioca i izvršenog femicida varirao od samo nekoliko dana do dve godine.

Opravdanost razloga za nabavku vatrenog oružja

Prilikom razmatranja zahteva i njegove usklađenosti sa zakonskim uslovima, potrebno je da budete oprezni u slučajevima kada podnosilac zahteva navodi nominalni razlog za posedovanje vatrenog oružja, ali može imati **skrивene motive**. Policija treba da sprovede neophodne istrage kako bi potvrdila opravdanost razloga podnosioca zahteva za nabavljanje vatrenog oružja.²⁰

Prilikom procene opravdanosti bilo koje prijave, imajte na umu da je posedovanje vatrenog oružja zakonom propisana mogućnost koja sa sobom nosi niz strogih obaveza.

Krivična i prekršajna evidencija

Što se tiče krivične i prekršajne evidencije, obavezno proverite:

- ▶ Da li je podnosilac zahteva osuđivan za neko krivično delo, uključujući krivična dela propisana Zakonom o oružju? Da li je podnosilac zahteva ikada bio osuđen za nasilje u porodici, silovanje, seksualno uznemiravanje i zlostavljanje ili uhođenje? Ukoliko jeste, kratko opišite, uključujući informacije o tome kada je podnosilac zahteva pravosnažno osuđen, za koja krivična dela, vrstu i trajanje kazne i druge relevantne informacije.
- ▶ Da li je u toku krivični postupak protiv podnosioca zahteva? Ako je odgovor da, kratko opišite.

- ▶ Da li je podnosilac zahteva osuđivan za bilo koji prekršaj, posebno za prekršaje u vezi s nasiljem u porodici (ako je primenjivo), protiv reda i mira ili za prekršaje propisane Zakonom o oružju? Ukoliko jeste, ukratko opišite, uključujući informacije o tome kada je podnosilac zahteva pravosnažno osuđen, za koja krivična dela, vrstu i trajanje kazne i druge relevantne informacije.
- ▶ Da li je u toku prekršajni postupak protiv podnosioca zahteva? Ako je odgovor da, ukratko opišite.
- ▶ Da li je protiv podnosioca zahteva podneta krivična prijava za koju nije izrečena osuđujuća presuda, odnosno kazna ili za koju nije pokrenut postupak (navedite kada, koja dela, kratak opis) i ishod – odbačaj, prekid postupka, obustava, zastarelost, oslobađajuća presuda). Ukratko opišite, naročito ukoliko se odnose na nasilje u porodici, silovanje, seksualno uznemiravanje i zlostavljanje ili uhođenje. Ovo se posebno odnosi na sve optužbe u vezi s nasiljem prema ženama i nasilnih radnji prema pojedinim grupama zbog njihove, na primer, etničke pripadnosti, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, invaliditeta, godina, religije.
- ▶ Da li su protiv podnosioca zahteva podnete prekršajne prijave za koje nije izrečena osuđujuća presuda ili za koje nije pokrenut postupak (navesti kada, koje radnje, opisati i ishod – odbačaj, prekid postupka, obustava, zastarelost, oslobađajuća presuda). Dajte kratke opise, posebno ako se odnose na nasilje u porodici ili nasilje uopšte.
- ▶ Da li su podnosiocu zahteva ikada bile izrečene hitne ili zaštitne mere (npr. zabrana prilaska i druge privremene mere), naročito zbog nasilja u porodici? Ukratko opišite.
- ▶ Uključite i informacije o zaštitnim merama koje su izrečene u skladu s drugim zakonima.
- ▶ Proverite da li je bilo postupaka u vezi s okrutnošću prema životinjama, bez obzira na ishod.
- ▶ Kod podnosioca zahteva koji su mlađi od 30 godina, obratite posebnu pažnju na sve postupke koji se odnose na:
 - nasilničku, neopreznu ili bezobzirnu vožnju,
 - vršnjačko nasilje, posebno maltretiranje,
 - nasilje na sportskim priredbama,
 - zloupotrebu supstanci.

▼ OBRATITE PAŽNJU

U pojedinim slučajevima postoji relativno kratak zakonom propisan rok u kome se kazne za određene prekršaje ili krivična dela po sili zakona brišu iz evidencije nakon njihovog nastupanja i krivičnog gonjenja. Ovo bi moglo da stvori rizike da se dozvola za nabavku vatrenog oružja izda licu koje je izvršilo nasilje u porodici, a čija je kazna brisana iz evidencije. Ovo može da ukaže na visoko rizičnu odluku.

Operativne policijske evidencije

- ▶ Da li je podnosilac zahteva prethodno bio prijavljivan policiji zbog nasilja u porodici? Ukoliko jeste, ukratko opišite događaj, uključujući šta i kada se dogodilo, te kakav je bio ishod postupka. Obavezno uključite sve događaje bez obzira na ishod.
- ▶ Da li je podnosilac zahteva ikada prijavljen policiji zbog uhođenja, uznemiravanja ili seksualnog nasilja, uključujući uznemiravanje i zlostavljanje?
- ▶ Da li je podnosilac zahteva ikada prijavljen policiji zbog okrutnosti prema životinjama?
- ▶ Da li je podnosilac zahteva bio umešan u bilo koji incident koji je prijavljen policiji, ili bilo koji incident koji je podnosilac prijave prijavio policiji? Ako je odgovor da, ukratko opišite.
- ▶ Da li je neki takav slučaj uključivao nasilno ponašanje? Ako je odgovor da, ukratko opišite. Da li je podnosilac zahteva ikada bio uhapšen i/ili pritvoren i/ili pod bilo kojom drugom policijskom intervencijom?
- ▶ Da li postoje evidencije o nasilničkom ponašanju u kontekstu huliganstva?
- ▶ Da li postoje informacije o odbijanju postupanja po nalogu službenog lica, ili vređanju policijskih službenika?

Obratite posebnu pažnju na sve postupke/informacije koji se odnose na (naročito kod podnosioca zahteva koji su mlađi od 30 godina):

- ▶ nasilje prema ženama i pripadnicima/cama pojedinih grupa zbog njihove, na primer, etničke pripadnosti, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, invaliditeta, starosti, religije, itd,
- ▶ ranija maloletnička dela,
- ▶ pripadnost kriminalnim grupama i huliganstvo,

- ▶ vršnjačko nasilje, posebno zlostavljanje,
- ▶ nasilje na sportskim događajima,
- ▶ zloupotrebu supstanci, uključujući alkohol ili droge, što može ukazivati na moguće oštećenje rasuđivanja i gubitak samokontrole,
- ▶ nasilničku vožnju, neopreznu ili nepažljivu vožnju,
- ▶ visoko-tehnološki kriminal,
- ▶ okrutno ponašanje prema životinjama, posebno nanošenje patnje ili povreda.

Podaci iz registra vatrenog oružja

- ▶ Da li podnositelj zahteva već poseduje ili je posedovao vatreno oružje?
- ▶ Navedite informacije o prethodnim zahtevima za nabavljanje vatrenog oružja, ukoliko ih je bilo. Ako je primenljivo, navedite informacije o razlozima za prethodno odbijanje.
- ▶ Ukoliko je primenljivo, navedite podatke, uključujući i razloge o bilo kakvoj zapleni/ oduzimanju oružja od podnosioca zahteva, oduzimanje isprava o oružju ili bilo kakvo vraćanje prethodno zaplenjenog vatrenog oružja podnosiocu zahteva.

▼ OBRTITE PAŽNJU

Dok će svaka pravosnažno osuđujuća presuda za krivično delo ili osuđujuća presuda za prekršaj s elementima nasilja dovesti do odbijanja zahteva za nabavljanje vatrenog oružja, prilikom razmatranja zahteva potrebno je uzeti u obzir i svako ponašanje koje nije dovelo do osuđujuće presude, a koje može da ukaže na nepodobnost podnosioca zahteva i na okolnosti pod kojima oružje može da bude zloupotrebjeno, uključujući i nasilje u porodici i rodno zasnovano nasilje.

U tom pogledu, uočeni obrazac u ponašanju zahteva posebnu pozornost. Ipak, mogu da postoje slučajevi u kojima će jednokratni incidenti dovesti u pitanje nečiju sposobnost/podobnost da poseduje vatreno oružje. Obrazac nasilnog ili antidruštvenog ponašanja ili zlostavljanja bi u suštini trebalo da se posmatra ozbiljnije nego pojedinačni incident.²¹ Međutim, ne treba zanemariti izolovane incidente u proceni dotičnog lica i njegove sposobnosti da poseduje vatreno oružje.

Terenske posete i razgovori²²

Razmatranje zahteva može obuhvatiti i sveobuhvatne razgovore ili upite, i sa intimnim partnerkama/ima, sadašnjim ili bivšim, ali i članovima porodice, prijateljima, komšijama ili saradnicima podnosioca zahteva pre odobrenja ili obnavljanja dozvole za oružje. Ovo je posebno važno kada postoje informacije koje ukazuju na nasilje i zlostavljanje u porodici ili bilo koje druge informacije koje bi mogle da ukažu na moguću zloupotrebu vatrenog oružja. Odgovor policije treba da bude u skladu s postojećim rizikom, i potrebno je pažljivo razmotriti svaki slučaj pojedinačno.²³

Prilikom sprovođenja terenskih poseta i razgovora, potrebno je uključiti jednak broj žena i muškaraca iz porodičnog i radnog okruženja i susedstva, jer to može pružiti različite perspektive i uvide u obrasce ponašanja podnosioca zahteva.

Odluka o zahtevu za nabavljanje vatrenog oružja na osnovu razmatranja podobnosti podnosioca zahteva da poseduju vatreno oružje, ne treba da se oslanja samo na osuđujuće presude, već treba da se uzmu u obzir opasnosti po javnu bezbednost i mir. Ovo je posebno relevantno za incidente nasilja u porodici, koji najčešće neće rezultirati pravosnažnom presudom, kao što je ranije rečeno. Stoga, nadležni službenici/ce treba da imaju u vidu da mogu koristiti dokaze iz druge ruke i da se ne moraju oslanjati samo i direktno na iskaze supružnika/ca i partnera/ki kada razmatraju porodične incidente.²⁴ Dokazi iz druge ruke mogu uključivati informacije policijskih službenika/ca koji su prisustvovali incidentima nasilja u porodici ili relevantne informacije iz drugih izvora, uključujući centre za socijalni rad, zdravstvene ustanove, specijalizovane servise pomoći i podrške ženama žrtvama nasilja i nasilja u porodici (SOS linije, sigurne kuće, skloništa) i druge ženske organizacije koje se bave zaštitom žena od nasilja i nasilja u porodici.

Prilikom planiranja bezbednosnih provera tokom terenskih poseta, preporučuje se da budu uključena **dva policijska službenika, jedan muškarac i jedna žena** kako bi se osiguralo da se svi potencijalni ispitanici osećaju ugodno da razgovaraju o potencijalno osetljivim pitanjima.

Ako se u vašoj instituciji već koristi kontrolna lista/smernice za bezbednosnu proveru kroz posete na terenu i razgovore, pratite njihova uputstva, ali takođe razmotrite i uključite teme/pitanja koja su navedena u nastavku, ako već nisu obuhvaćena listom koja se koristi u vašoj jurisdikciji.

Preporučuje se da posete na terenu obuhvataju nekoliko razgovora s:

- ▶ podnosiocem zahteva,

- ▶ partnerkom/partnerom/suprugom/supružnikom podnosioca zahteva,
- ▶ bivšom suprugom/supružnikom ili partnerkom/partnerom podnosioca zahteva, posebno ako su se nedavno razveli,
- ▶ drugim članovima porodice (tj. roditeljima, decom i drugim članovima porodice koji žive s podnosiocem zahteva),
- ▶ licima koja poznaju podnosioca zahteva (npr. komšijama, kolegama s posla, članovima sportskog/lovačkog društva itd, poznanicima iz srednje škole ili fakulteta u slučaju mladih podnosilaca zahteva).

Razgovori bi mogli da pruže pouzdane informacije koje će olakšati procenu toga da li je podnosilac zahteva osoba kojoj bi mogla da se izda dozvola za oružje. Oni takođe pomažu da se utvrdi da li postoje okolnosti koje bi mogle da ukažu na to da li se vatreno oružje može zloupotrebiti pod bilo kojim okolnostima, uključujući i u nasilju u porodici. Takva procena može da bude ključna za svaku utemeljenu odluku o tome da li treba dati odobrenje za nabavljanje vatrenog oružja.

Lica s kojima razgovarate treba da znaju da se od njih ne zahteva da daju stručna mišljenja, već da saopšte svoja mišljenja i informacije, što će policijskim službenicima pomoći u procesu donošenja odluke.²⁵ Takođe, treba im pružiti i mogućnost da odbiju razgovor.

Kako bi se ostvarili maksimalni rezultati, razgovori bi trebalo da budu strukturisani i organizovani u skladu s glavnim pitanjima o kojima je bilo reči.

Razgovor s podnosiocem zahteva

Tokom razmatranja zahteva, potrebno je realizovati razgovor s podnosiocem koji prvi put podnosi zahtev. On bi trebalo da uključi i proveru da li su zahtevi za bezbedan smeštaj i čuvanje vatrenog oružja u potpunosti ispunjeni.

Razgovor s podnosiocem predstavlja priliku da saznate više njegovoj ličnosti, ponašanju u privatnoj sferi, ugledu i odnosima u zajednici, itd. U nastavku je predlog pitanja koja bi mogla da olakšaju sprovođenje takvog razgovora. Spisak pitanja ni u kom slučaju nije konačan i, u zavisnosti od nivoa rizika, može da se dopuni dodatnim pitanjima. Imajte na umu da će podnosilac zahteva biti spreman za razgovor s vama i da će pokušati da ostavi dobar utisak.

Zahtev za izdavanje dozvole za nabavljanje vatrenog oružja

- ▶ Možete li detaljnije da objasnite svoju motivaciju i razloge za nabavljanje vatrenog oružja?
- ▶ Ako je razlog nabavljanja vatrenog oružja u vezi s pitanjima lične bezbednosti, zamolite podnosioca da to objasni i pruži dokaze koji podržavaju takvu tvrdnju. Ako je kao razlog naveden lov ili hobi/sport, proverite da li je podnosilac aktivni član lovačkog/streljačkog društva i organizujte bar jedan razgovor s licima iz lovačkog ili sportskog društva.
- ▶ Da li ste suprugu/supruga/partnerku/partnera obavestili da ste podneli zahtev za nabavku vatrenog oružja? Da li su drugi članovi vašeg domaćinstva (odrasli članovi koji žive s podnosiocem zahteva, uključujući njihovu decu) obavešteni o Vašoj prijavi?
- ▶ Šta oni o tome misle?

Ličnost podnosioca zahteva i opšte zadovoljstvo životom

- ▶ Opišite sebe u nekoliko reči (druželjubitiv, jednostavan, srećan, ozbiljan, tradicionalan, staromodan, impulsivan, itd.).
- ▶ Kako uglavnom provodite slobodno vreme? Da li imate neki hobi?
- ▶ Da li ponekad pijete? Da li se kockate?
- ▶ Da li lako planete? U kakvim situacijama? Kako se ponašate kada ste ljuti?
- ▶ Šta Vas najviše nervira?
- ▶ Da li ste zaposleni? Ako jeste, postavite pitanje: Da li ste zadovoljni karijerom, odnosom i komunikacijom sa šefom i kolegama? Da li ste zadovoljni prihodima?

Porodični život i odnosi u porodici

- ▶ Kako biste opisali odnos s partnerkom/partnerom/suprugom/supružnikom?
- ▶ Da li je vaša partnerka/partner/supruga/supružnik zaposlena?
- ▶ Da li vaša supruga/supružnik ima širok krug prijatelja? Da li provodi vreme s njima?
- ▶ Da li postoje situacije kada ste ljubomorni ili sumnjičavi prema svojoj partnerki/partneru?
- ▶ Da li vaša partnerka/partner ima bliske odnose sa svojom porodicom? Da li su redovno u kontaktu?

- ▶ Kako biste opisali svoj odnos s drugim članovima porodice i vaš odnos s decom?
- ▶ Ko je zadužen za domaćinstvo kada su u pitanju važne odluke?
- ▶ Ko je zadužen da brine o deci u vašoj porodici?
- ▶ Kako se osećate kada neko iz Vašeg domaćinstva ne poštuje Vaše izbore/odluke?
- ▶ Kako rešavate sukobe s partnerkom/partnerom/suprugom/supružnikom ili drugim članovima porodice?
- ▶ Kakve disciplinske mere/kazne preduzimate prema svojoj deci?

U slučaju da je podnosilac zahteva razveden/rastavljen:

- ▶ Kada ste se razveli/rastavili?
- ▶ Da li imate decu iz prethodnih brakova/veza?
- ▶ Kako je razvod uticao na Vas?
- ▶ Da li ste u kontaktu s bivšim/bivšom partnerkom/partnerom? Da li redovno plaćate alimentaciju?
- ▶ Da li imate problema s bivšom suprugom/partnerkom/partnerom?

Život u zajednici

- ▶ Da li imate širok krug prijatelja?
- ▶ Kako biste opisali odnos sa susedima? Da li postoji komšija koji Vas nervira? Ako postoji, zašto Vas nervira?
- ▶ Kako biste opisali odnos sa saradnicima na poslu (šefom, kolegama)?
- ▶ Kako rešavate sukobe s kolegama, komšijama, prijateljima?
- ▶ Da li ste služili vojni rok? Da li ste bili uključeni u bilo kakav oružani sukob? Ako jeste, recite mi više o tome.
- ▶ Da li ste navijač nekog fudbalskog kluba? Da li idete na sportske događaje?
- ▶ Pitajte ga/je da li je član/ica različitih grupa (verskih, hobi, profesionalnih).

▼ OBRATITE PAŽNJU

Nije neuobičajeno da se osobe koje su nasilne kod kuće drugačije ponašaju nego u javnoj sferi i da ih kolege i poznanici opisuju kao poštovane, odane porodici itd.

Pažljivo posmatrajte ponašanje podnosioca zahteva tokom razgovora i vodite beleške tokom ili neposredno nakon intervjua kako biste bili sigurni da ste zabeležili sve svoje utiske.

Policijski službenici obično od podnosioca zahteva traže da preporuče osobu s kojom bi trebalo da razgovaraju tokom dodatne bezbednosne provere. Međutim, policijski službenici treba da obrate posebnu pažnju da osobe s kojima će razgovarati ne budu ograničene na one koje je preporučio podnositelj zahteva.

Razgovor sa suprugom/supružnikom/partnerkom/partnerom

Razgovori s partnerima/kama koji/e mogu da budu žrtve nasilja u porodici, mogu da budu od suštinskog značaja za ispravnu procenu zahteva. Kao što je gore pomenuto, sadašnje i bivše supruge/supružnici i partnerke/partneri vrlo dobro poznaju podnosioca prijave i njihova bezbednost može biti ozbiljno ugrožena ako podnositelj zahteva dobije pristup vatrenom oružju, a s podnosiocem zahteva ih još mogu vezivati odnosi kroz brigu o deci i druge kućne aranžmane ili mogu imati sporove s njima.

Ukoliko se sprovode, takvi razgovori moraju da budu obavljani vrlo pažljivo, a službenici/ce moraju da uzmu u obzir da žrtva nasilja u porodici možda neće biti voljna da otvoreno razgovara s policijom iz straha od daljeg nasilja ili odmazde. Informacije dobijene tokom razgovora moraju da se tretiraju kao poverljive.²⁶ Takođe, mora im se ponuditi i opcija da ne učestvuju u razgovoru. To se naročito odnosi na žrtve nasilja kojima bi sprovođenje intervjua moglo dodatno ugroziti bezbednost. Ukoliko se proceni da bi sprovođenje intervjua moglo ugroziti bezbednost, treba se osloniti na druge izvore informacija. U svakom slučaju partnerke/partneri treba da budu informisane/i o podnetom zahtevu i da imaju kontakt nadležnog službenika.

Policijski službenici/ce moraju da budu adekvatno obučeni kako bi prepoznali indikatore porodičnog nasilja i pružili podršku i zaštitu žrtvama. Policijski službenici treba da budu obučeni da prepoznaju različite oblike nasilja, uključujući i nasilje u porodici. Oni treba da imaju u vidu da će biti potrebno da se preduzmu aktivni koraci kako bi se partner/

partnerka podnosioca zahteva zaštitilo/la od odmazde. Ovo je posebno važno ako se s partnerom/partnerkom razgovara u vezi s prijavom i tom prilikom ona/on pruži informacije koje dovode do odbijanja ili opoziva jer bi podnosilac zahteva mogao da okrivi partnera/partnerku i da pribegne nasilju.²⁷ Prilikom razgovora s partnerkama/partnerima njihova bezbednost je od najvećeg značaja i ne treba preduzimati nikakve radnje koje bi mogle da je/ga ugroze.

Preporučuje se da policijska službenica obavi razgovor sa suprugom/partnerkom podnosioca zahteva u slučajevima kada je podnosilac muškarac. Ovo bi trebalo da ženama omogući da se osećaju prijatnije i da razgovaraju otvorenije i iskreno, bez brige ili straha.

Postarajte se da razgovor s partnerkom/suprugom podnosioca zahteva vodite u **privatnom okruženju**; od najveće je **važnosti da se obezbedi privatnost i poverljivost**. Licu s kojim razgovarate treba da ponudite niz mogućnosti, kao i to da se razgovor odvija u njihovoj kući, kada podnosilac zahteva nije prisutan, u policijskoj stanici, preko telefona ili na bilo kom drugom mestu na kome partnerki najviše odgovara i u vreme koje je najpogodnije za nju. Supruga/partnerka podnosioca zahteva treba da bude obavestena da je intervju **poverljiv** i da je to samo jedan deo bezbednosne provere.

Razgovor je prilika da se **bivše i sadašnje supruge/supružnici i partnerke/partnere** obaveste o podnošenju zahteva za dozvolu za vatreno oružje u slučaju da ih podnosilac nije obavestio.

Zahtev za dozvolu za vatreno oružje

- ▶ Da li Vas je podnosilac zahteva obavestio o podnetom zahtevu za nabavljanje oružja?
- ▶ Šta mislite o njegovim/njenim razlozima za posedovanje vatrenog oružja?
- ▶ Da li ste zabrinuti u vezi s tim (npr. da li se plašite za svoju ili bezbednost svoje dece)?
Recite nam nešto više o tome.

Uopšteno

- ▶ Opišite podnosioca zahteva u nekoliko reči (druželjubiv, jednostavan, srećan, ozbiljan, tradicionalan, staromodan, impulsivan, itd.).

Porodični život i odnosi u porodici

- ▶ Kako biste opisali odnos s podnosiocem zahteva?
- ▶ Ko je zadužen za decu u vašem domaćinstvu? Opišite njegov/njen odnos s decom.

- ▶ Kako donosite važne odluke u porodici? Ko je glavni?
- ▶ Kako se ponaša kada neko u domaćinstvu ne poštuje njegove/njene izbore/odluke?
- ▶ Da li se lako naljuti? Kako se ponaša kada je ljut/a? Da li ga/je se plašite i da li se plašite njegovih/njenih reakcija u takvim situacijama?
- ▶ Da li je pokazao/la znake kontrolišućeg ponašanja u vezi? Ako jeste, opišite konkretne slučajeve. Da li se osećate slobodno da bez straha radite šta god želite (u smislu izlaska s prijateljima, kupovine, šminkanja i oblačenja, poseta porodici...)? Da li je on/ona ljubomoran/na?
- ▶ Da li s podnosiocem zahteva često dolazi do svađa ili sukoba? Kako ih rešavate?
- ▶ Da li je on/ona ikada bio nasilan/a (prema Vama, deci i drugim članovima porodice)? Ako jeste, možete li detaljnije da opišete.
- ▶ Da li je podnosilac zahteva impulsivan?
- ▶ Da li on/ona pokazuje promene u emocijama, stalni osećaj tuge ili gubitak interesovanja za svakodnevne aktivnosti? Da li je u poslednje vreme imao/la samoubilačke misli?
- ▶ Da li je podnosilac zahteva sklon alkoholu, drogama ili kockanju?
- ▶ Kako rešavate sukobe s partnerom/supružnikom ili drugim članovima porodice?
- ▶ Da li redovno viđate svoje prijatelje i članove porodice?
- ▶ Da li možete da opišete njegov/njen odnos s prijateljima, komšijama i kolegama? Da li ga/je poštuju u zajednici? Da li ima bilo kakvih sporova s prijateljima, komšijama, ili kolegama?
- ▶ Kako provodi slobodno vreme? Da li ima hobije?
- ▶ Da li ima širok krug prijatelja?

Život u zajednici

- ▶ Da li podnosilac zahteva ima širok krug prijatelja? Da li je pokazao/la znake društvene izolacije?
- ▶ Kakav je njegov/njen odnos s prijateljima, komšijama i kolegama?
- ▶ Da li ima neki spor s njima?

Pažljivo posmatrajte njeno/njegovo ponašanje tokom razgovora i vodite beleške ili ih sačinite neposredno nakon razgovora kako biste zabeležili svoje utiske. Ukoliko se uoče bilo kakve indicije nasilja, obavestite policajca/ku zaduženog/u za borbu protiv nasilja u porodici/nasilja prema ženama.

▼ OBRATITE PAŽNJU

Partnerka/partner podnosioca zahteva nije obavezan da daje odobrenje ili saglasnost u vezi sa zahtevom za nabavljanje oružja, i to treba da im se jasno predoči. Na policiji je odgovornost da donese odluku na osnovu svih dostupnih dokaza. Ipak, ukoliko supruga/supružnik sumnja ili izrazi bilo kakvu zabrinutost, to se mora ozbiljno shvatiti i treba preduzeti dodatne provere prijave.

Ako partnerka/partner podnosioca zahteva veruje da bi on mogao da joj naudi, slučaj se mora tretirati kao veoma rizičan. S druge strane, postoje slučajevi u kojima su žene, nakon dugotrajnog nasilja, na njega navikle i umanjuju ga, pa samim tim nisu u stanju da prepoznaju rizik.

Razgovor s bivšom partnerkom/partnerom

Kao što je gore pomenuto, bivše supruge/supruzi i partnerke/partneri poznaju podnosioca prijave i nabavka vatrenog oružja može da predstavlja ozbiljnu bojazan za njihovu bezbednost. Ukoliko postoje indikacije rizika, preporučljivo je obaviti razgovore i s njima. Ovo bi moglo da bude od izuzetnog značaja u slučajevima nedavnog razvoda ili rastave. Pored toga, u takvim slučajevima, konsultacije s lokalnim centrom za socijalni rad mogu da budu korisne. Set pitanja za sadašnjeg partnera/ku može da posluži kao osnova za razgovor, ali posebna pažnja treba da se obrati na sledeća pitanja:

- ▶ Kada ste se razveli/rastavili? Kakvo je bilo iskustvo tokom procesa razvoda?
- ▶ Da li ste u kontaktu s bivšim partnerom/kom? Da li redovno plaća alimentaciju?
- ▶ Da li imate problema s bivšim supružnikom/com ili partnerom/partnerkom?
- ▶ Da li je on/ona ikada bio/la nasilan/na (prema vama, deci i drugim članovima porodice)? Ako jeste, možete li detaljnije da opišete?
- ▶ Da li ste zabrinuti zbog zahteva za nabavljanje vatrenog oružja koji je podneo Vaš bivši partner/ka?

Razgovori s odraslim članovima porodice, uključujući roditelje podnosioca zahteva

Ako je primenljivo, roditelji podnosioca zahteva mogu dati važan uvid u ličnost i iskustvo podnosioca zahteva, posebno u vezi s detinjstvom i vaspitanjem.

- ▶ Da li vas je podnosilac zahteva obavestio o svom zahtevu za nabavljanje vatrenog oružja?
- ▶ Da li ste zabrinuti zbog podnesenog zahteva za nabavljanje vatrenog oružja?
- ▶ Molimo Vas opišite podnosioca zahteva kada je bio/bila dete.
- ▶ Da li se dobro prilagodio/la u školi? Da li je imao/la mnogo prijatelja? Da li je ikada bio/la žrtva vršnjačkog nasilja?
- ▶ Da li je imao/la partnerske odnose?
- ▶ Kako je reagovao/la ranije i kako reaguje sada kada mu/joj se nešto uskrati?
- ▶ Da li je ikada bio/la član neke kriminalne grupe, huliganske grupe ili slično?
- ▶ Da li je bio/bila nasilno disciplinovan/a u detinjstvu?

- ▶ Da li je ikada bio/la suicidan/na ili je imao/la problema s mentalnim zdravljem?
- ▶ Kakvi su bili njegovi/njeni stavovi prema ženama?
- ▶ Kakvi su bili njegovi/njeni stavovi prema određenim grupama kategorisanim prema etničkoj pripadnosti, rodnom identitetu, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, starosti i religiji?
- ▶ Da li je bio/la sklon/a zloupotrebi supstanci, uključujući alkohol i droge?
- ▶ Da li se upuštao/la u neopreznu vožnju?
- ▶ Da li je ikada bio/la okrutan/na prema životinjama?

Razgovori s drugim licima (susedima, kolegama, članovima sportskih i/ili lovačkih udruženja)

Razgovori sa susedima, kolegama i članovima sportskih i/ili lovačkih udruženja mogli bi da doprinesu da se stekne šira slika o podnosiocu zahteva i o njegovoj ličnosti/karakteru, kao i da se rasvetle bilo kakvi sporovi ili svađe koji bi mogli da ukažu na rizičnu situaciju, posebno ako se dogode u kontekstu susedskih odnosa.

- ▶ Kako se podnosilac prijave ponaša u zajednici, komšiluku, na poslu i u sportskom/lovačkom društvu?
- ▶ Recite nam nešto o njegovoj vezi/interakciji s prijateljima/kolegama/i komšijama? Da li se često svađa?
- ▶ Da li je sklon/a sukobima? Da li vam je poznata situacija u kojoj je bio/la nasilan/a, uključujući i porodične odnose?
- ▶ Da li podnosilac zahteva ima problem sa zloupotrebom alkohola, droga ili kockanjem?

Ako se prijava odnosi na lov, od predstavnika lovačkog udruženja zatražite informacije o tome da li je podnosilac zahteva aktivni član, da li redovno učestvuje u aktivnostima udruženja i takmičenjima, od kada je član udruženja, da li je ranije učestvovao u incidentima u lovu i pucanju, o svim disciplinskim merama koje su preduzete protiv podnosioca prijave, kao i o svim izrečenim disciplinskim merama.

Izveštaj o bezbednosnim proverama

Izveštaj treba eksplicitno da navede da li postoje bilo kakve okolnosti koje ukazuju da bi vatreno oružje moglo da bude zloupotrebjeno, posebno u kontekstu:

- ▶ nasilja u porodici i nasilja prema ženama,
- ▶ rizika u vezi s grupama koje su u posebnom riziku od zloupotrebe vatrenog oružja, a naročito mladim muškarcima.

Treba izbegavati svaku dvosmislenost ili nejasnoću. Ako prikupljene informacije ne pružaju dovoljno dokaza, ali dovode u sumnju podobnost podnosioca zahteva, treba preduzeti dodatne provere kako bi se utvrdilo da li postoje dodatni dokazi da li podnosilac zahteva jeste ili nije sposoban/podoban da poseduje vatreno oružje.

Okvir 1: Sprovođenje dodatnih provera, uključujući društvene mreže i prisustvo na Internetu

Nalozi podnosioca zahteva na društvenim mrežama mogu da pruže važan uvid u njegov/njen karakter i ponašanje i potencijalno da ukažu na to da li postoje bilo kakve nedoumice koje treba uzeti u obzir tokom razmatranja prijave. Potrebno je obratiti pažnju na svaku aktivnost koja bi mogla da ukaže na potencijalne rizike.

Pored toga, potrebno je uzeti u obzir prisustvo podnosioca zahteva na Internetu, izvan društvenih mreža, kao što su forumi, sobe za ćaskanje i onlajn zajednice.

Što se tiče društvenih mreža i prisustva na Internetu, posebnu pažnju treba obratiti na svaki sadržaj koji:

- ▶ promoviše i veliča nasilje u bilo kom kontekstu,
- ▶ sadrži mizogine stavove, govor mržnje prema ženama i devojkama ili druge snažno izražene predrasude prema ženama,
- ▶ opravdava ili poziva na nasilje prema ženama i devojkama i rodno zasnovano nasilje, uključujući seksualno nasilje, uznemiravanje i zlostavljanje,
- ▶ ima pozitivan odnos prema masovnim pucjavama, uključujući i objavljivanje/deljenje sadržaja o počiniocima masovnih pucjava,
- ▶ sadrži govor mržnje ili nasilne stavove prema određenim grupama kategorizovanim prema etničkoj pripadnosti, rodnom identitetu, invaliditetu, seksualnoj orijentaciji, godinama, religiji,
- ▶ ukazuje na učešće u maltretiranju putem Interneta i/ili onlajn uznemiravanju/visoko-tehnološkom kriminalu,
- ▶ ukazuje na pripadnost kriminalnoj grupi,
- ▶ ukazuje na radikalizaciju i nasilni ekstremizam,
- ▶ promoviše nasilje na sportskim događajima,
- ▶ promoviše opasnu, nemarnu ili bezobzirnu vožnju,
- ▶ ukazuje na okrutnost prema životinjama.

KORAK 3:

Donošenje utemeljene i rodno odgovorne odluke

Odluke o zahtevima treba da se donose na osnovu procene svih relevantnih informacija, za svaki pojedinačni slučaj. Da biste doneli utemeljenu odluku o tome da li vatreno oružje može biti zloupotrebjeno u nasilju u porodici i rodno zasnovanom nasilju, uverite se da su prikupljene sve relevantne informacije koje uključuju i proveru:

- ▶ kaznenih, prekršajnih, operativnih i drugih evidencija,
- ▶ policijskih evidencija,
- ▶ registara vatrenog oružja,
- ▶ terenskih poseta i razgovora s partnerom/kom, ako je primenjivo,
- ▶ drugih izvora informacija, kao što su društvene mreže i prisustvo na Internetu.

Prilikom procene zahteva za nabavljanje vatrenog oružja, kako iz rodne perspektive, tako i generalno, razmotrite sledeće faktore koji bi mogli da ukažu na rizik da se vatreno oružje može zloupotrebiti u nasilju prema ženama, porodičnom i rodno zasnovanom nasilju:

- ▶ Sve dosadašnje osuđujuće presude, kako za krivična dela tako i za prekršaje, a posebno one u vezi a nasiljem u porodici.
- ▶ Istorijat kriminalnog ponašanja ili narušavanja javnog reda i mira, čak i kada lice nije osuđivano, može da ukaže na okolnosti koje dovode do moguće zloupotrebe vatrenog oružja.
- ▶ Odluka o zahtevu za nabavljanje vatrenog oružja, prilikom razmatranja podobnosti podnosioca zahteva da poseduju vatreno oružje, ne treba da se oslanja samo na osuđujuće presude a da to ne predstavlja opasnost po javnu bezbednost ili mir. Uz njih, moraju se uzeti u obzir i dokazi dobijeni iz druge ruke tokom bezbednosne provere.
- ▶ Obezbedite da se svaka evidencija o nasilju u porodici i svakom nasilnom, agresivnom ponašanju tretira s najvećom važnošću, bez obzira na ishod, jer to može da ukaže na okolnosti da se vatreno oružje može zloupotrebiti.
- ▶ Optužbe ili obaveštajni podaci koji nisu doveli do osuđujuće presude ipak mogu biti dokaz nepodobnosti ili neprikladnosti, posebno ako je veći broj navoda dobijen iz različitih izvora i ako se proceni da su obaveštajni podaci verodostojni i pouzdani. To je posebno važno za svaki incident koji uključuje nasilje ili vatreno oružje.
- ▶ Iako bi obrasce nasilnog ili antidruštvenog ponašanja ili zlostavljanja trebalo ozbiljnije posmatrati u odnosu na pojedinačne incidente, izolovani incidenti ne bi trebalo da budu zanemareni u proceni podnosioca zahteva i njegove (ne)podobnosti da poseduje vatreno oružje. Oni bi mogli da budu posebno relevantni za nasilje u porodici zbog niskog nivoa prijavljivanja.

- ▶ Obratite posebnu pažnju na razgovore koji se vode sa suprugama/partnerkama (supružnicima/partnerima) i drugim članovima porodice, uključujući bivše partnere/partnerke. Svaka njihova zabrinutost mora biti tretirana s najvećom urgentnošću.
- ▶ Ipak, intimna partnerka/er možda neće želeti ili neće biti spremna/an da otvoreno izrazi zabrinutost, zato su drugi izvori informacija o tome od velike važnosti.
- ▶ Svaka evidencija o govoru mržnje, neprijateljstvu i nasilju prema ženama i pojedincima ili grupama na osnovu etničke pripadnosti, rase, rodnog identiteta, invaliditeta, seksualne orijentacije, starosti ili religije.
- ▶ Svaka povezanost s kriminalnim ili huliganskim grupama, uključujući nasilje na sportskim događajima.
- ▶ Posebnu pažnju treba obratiti na sve indikacije vezane za radikalizaciju ili nasilni ekstremizam, ili na bilo koji sadržaj koji se odnosi na masovnu pucnjavu.
- ▶ Svaka indikacija zloupotrebe supstanci, uključujući alkohol i droge.
- ▶ Policijske evidencije o bilo kojoj aktivnosti koja uključuje vatreno oružje, posebno o prekršajima koji uključuju nasilje ili bilo kakvo nepoštovanje uslova pod kojima je izdata dozvola za vatreno oružje, uključujući i one koji se odnose na nebezbedan smeštaj i čuvanje vatrenog oružja. To takođe uključuje svako prethodno odbijanje ili oduzimanje dozvole za oružje.

U slučaju da se prilikom razmatranja prijave utvrde i dokumentuju okolnosti koje ukazuju da bi vatreno oružje moglo biti zloupotrebjeno, podnosiocu zahteva ne treba izdati ovlašćenje za nabavku vatrenog oružja, kao što je navedeno u Zakonu o oružju. Ako se tokom procesa razmatranja zahteva pojavi bilo kakva sumnja na takvu zloupotrebu, ali su potrebne dodatne informacije, treba pokrenuti dalje razmatranje prijave kako bi se pribavilo dovoljno dokaza da (ne)postoji rizik od zloupotrebe vatrenog oružja.

▼ OBRATITE PAŽNJU

Ako je bilo koja prijava odbijena na osnovu indicija da bi vatreno oružje moglo da bude zloupotrebjeno u nasilju u porodici, a te informacije su dobijene od intimnih partnera/ki ili drugih članova porodice, uverite se da ni pod kojim okolnostima odbijeni podnosilac ne sazna za razloge odbijanja, jer to može da dovede do toga da partner/ka i član porodice budu izloženi ekstremnom riziku i da njihova bezbednost bude ozbiljno ugrožena. Ovi slučajevi se moraju tretirati s najvećom pažnjom.

KORAK 4:

Kontinuirana kontrola ispunjenosti zakonskih uslova za držanje oružja

Nadležne institucije moraju imati ustanovljene odgovarajuće mere za praćenje aktivnosti nosioca dozvole. Cilj je obezbediti dostupnost svih relevantnih informacija i obaveštajnih podataka za kontinuiranu procenu podobnosti pojedinca/ki za posedovanje vatrenog oružja. Ključno je da policijski službenici/ce deluju odlučno, posebno u vezi s incidentima i nasiljem u porodici, kako bi se izbegla šteta od potencijalne zloupotrebe vatrenog oružja koja može da se spreči.²⁸ Nakon incidenta nasilja u porodici ili zlostavljanja, neophodno je da se kontinuirano vrši provera podobnosti nosioca dozvole za vatreno oružje.

Informaciju o podobnosti vlasnika/ce dozvole mogu da daju i osobe koje vlasnik/ca dozvole poznaje. Svi takvi izveštaji moraju da budu ispitani i zabeleženi. U slučajevima u kojima prijavljene informacije mogu da se potkrepe, trebalo bi stalno proveravati podobnost vlasnika dozvole. Anonimne prijave treba tretirati kao obaveštajne podatke i preduzeti korake da se osigura da bilo koja istraga ili kasniji sudski postupak ne otkrije izvor informacija. U okviru istrage, takođe treba preduzeti korake da se utvrdi da li je prijava kredibilna.²⁹

U okviru takvog kontinuiranog praćenja, lekari opšte prakse i drugi zdravstveni radnici treba da budu obavešteni o zakonskoj obavezi da blagovremeno prijave svaku promenu u zdravstvenom stanju vlasnika/ce dozvole za vatreno oružje koja utiče na njegovu/njenu sposobnost da drži oružje.

Po dobijanju dozvole za vatreno oružje treba planirati periodičnu kontrolnu posetu podnosiocu zahteva kako bi se proverilo da li se vatreno oružje smešta i čuva u skladu sa zakonom propisanim zahtevima i da li postoje uslovi za bezbedan smeštaj i čuvanje.

- 1 Izvor: SEESAC Platforma za praćenje oružanog nasilja
- 2 SEESAC. 2019. Misuse of Firearms in Domestic Violence in South East Europe: Fast Facts.
- 3 SEESAC.2022. In Focus Armed Violence Monitor on Firearm Incidents in the Context of Domestic Violence in SEE in 2019-2021.
- 4 SEESAC.2019. Men and Firearms in South East Europe: Fast Facts.
- 5 Za više informacija pogledati [OSCE-led Survey on Violence Against Women - Main Report](#). Ovaj izveštaj predstavlja međuregionalne, uporedive nalaze OEBS-ovog istraživanja o dobrobiti i bezbednosti žena, koje je sprovedeno 2018. u odabranim jurisdikcijama Jugoistočne Evrope i Istočne Evrope. Istraživanje koje je sproveo OEBS uključivalo je kvantitativnu i kvalitativnu komponentu i sprovedeno je s ciljem da se obezbede uporedivi podaci o različitim oblicima nasilja koje žene doživljavaju u detinjstvu i tokom kasnijeg života. Istraživanje je ispitivalo nasilje koje žene doživljavaju u konfliktnim i nekonfliktnim okruženjima, kao i uticaj nasilja na žene i devojčice, uključujući i njegove trajne posledice. Pitanja o normama i stavovima u vezi s nasiljem nad ženama postavljana su kako bi se bolje razumeli osnovni uzroci nasilja.
- 6 Definicije u ovom poglavlju preuzete su iz Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
- 7 Za više informacija pogledati [OSCE-led Survey on Violence Against Women - Main Report](#). Ovaj izveštaj predstavlja međuregionalne, uporedive nalaze OEBS-ovog istraživanja o dobrobiti i bezbednosti žena, koje je sprovedeno 2018. godine u odabranim jurisdikcijama Jugoistočne Evrope i Istočne Evrope. Istraživanje koje je sproveo OEBS uključivalo je kvantitativnu i kvalitativnu komponentu i sprovedeno je s ciljem da se obezbede uporedivi podaci o različitim oblicima nasilja koje žene doživljavaju u detinjstvu i tokom kasnijeg života. Istraživanje je ispitivalo nasilje koje žene doživljavaju u konfliktnim i nekonfliktnim okruženjima, kao i uticaj nasilja na žene i devojčice, uključujući i njegove trajne posledice. Pitanja o normama i stavovima u vezi s nasiljem nad ženama postavljana su kako bi se bolje razumeli osnovni uzroci nasilja.
- 8 Amnesty International, the International Action Network on Small Arms (IANSA) and Oxfam International. 2005. The Impact of Guns on Women's Lives. Oxford: The Alden Press.
- 9 See: American Psychological Association, Dictionary of Psychology.
- 10 See: Brian Heilman with Gary Barker. 2018. Masculine Norms and Violence. Making the Connections. Promundo.
- 11 SEESAC.2019. Men and Firearms in South East Europe: Fast Facts.
- 12 Videti: Heilman, B., Barker, G., and Harrison, A. (2017). The Man Box: A Study on Being a Young Man in the US, UK, and Mexico. Washington, DC and London: Promundo-US and Unilever.
- 13 Brian Heilman with Gary Barker. 2018. Masculine Norms and Violence. Making the Connections. Promundo.
- 14 SEESAC. Gender and SALW in South East Europe: Main Concerns and Policy Responses.
- 15 Videti: Page, Ella. 2009. 'Men, Masculinity and Guns: Can We Break the Link?'. IANSA; Mankowski, Eric. 2013. 'Antecedents to Gun Violence: Gender and Culture'. In Gun violence: Prediction, Prevention, and Policy. American Psychological Association; Bevan, James and Nicholas Florian. 2006. 'Few options but the gun: Angry young men'. In Small Arms Survey 2006: Unfinished Business. Geneva: Small Arms Survey.
- 16 Ibid.
- 17 SEESAC. 2006a. The Rifle has the Devil Inside – Gun Culture in South Eastern Europe.
- 18 Page, Ella. 2009
- 19 Bevan, James and Nicholas Florian. 2006. 'Few options but the gun: Angry young men'. In Small Arms Survey 2006: Unfinished Business. Geneva: Small Arms Survey.
- 20 Home Office. 2016. Guide on Firearms Licensing Law.
- 21 Ibid, p.98.
- 22 Ovaj deo se u velikoj meri nadovezuje na Predlog smernica za primenu zakonskih odredbi za držanje oružja u cilju sprečavanja nasilja u porodici i partnerskim odnosima koji je izradio Projekat UNDP-a u Srbiji Smanji rizik, povećaj bezbednost – Ka smanjenju zloupotrebe vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici.
- 23 Ibid. p.102.
- 24 Ibid, p.101.
- 25 Ibid, p.71
- 26 Ibid. p.101.
- 27 Ibid. p. 101.
- 28 Ibid. p.102.
- 29 Ibid. 0.102.

CIP - Каталогизacija y publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

623.44

SMERNICE za rodno odgovorno odobravanje zahteva za nabavljanje vatrenog oružja
/ [urednici Kosana Beker, Dragan Božanić]. - Beograd : UNDP SEESAC,
2024 (Beograd : Bigraf plus). - 54 str. ; 30 cm

Tiraž 50.

ISBN 978-86-7728-371-1

a) Ватрено оружје

COBISS.SR-ID 147456777

South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse
for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC)

Bulevar Zorana Đinđića 64, 11000 Belgrade, Serbia

Tel: +381 11 415 5300

E-mail: seesac@undp.org

www.seesac.org

Funded by
the European Union

Working within the framework of:

